

บทความพิเศษ

“การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ในวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อ การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองของโลก”

บรรยายโดย สุภาพ ณ นคร, วีระพันธ์ รังสัจจิตรประภา, ศศิธร สุวรรณเทพ,
วิศิษฎ์พร วัฒนวาทิน, เกพทวี โชควศิน
เรียบเรียงโดย เกพทวี โชควศิน

หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ที่กำหนดให้แต่ละหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาต้องกำหนดผลการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จะถือได้ว่าเป็นมาตรฐานของคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ และจากนโยบายของประเทศที่ต้องการการเตรียมให้คนไทยพร้อมเข้าสู่การเป็นหนึ่งเดียวในประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ทำให้หมวดวิชาศึกษาทั่วไปซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรระดับปริญญาตรีต้องแสดงให้เห็นว่าจะมีการบ่มเพาะคุณลักษณะของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีเพื่อการดำเนินการให้ได้ตามผลการเรียนรู้ที่กำหนด รวมทั้งบ่มเพาะการเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะเป็นบัณฑิตที่จะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้

¹ บทความเรียบเรียงจากการประชุมสัมมนา วันศุกร์ที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2555 ณ สรุสมัมนาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

² ผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ ผู้อำนวยการสำนักงานจัดการศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ หัวหน้าสำนักงานวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

⁵ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

⁶ อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

การจะมีคุณลักษณะเหล่านั้นได้จริงก็ย่อมต้องอาศัยการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการสร้างคุณลักษณะบัณฑิตที่จะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะในการเลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างรู้เท่าทันความเป็นไปของกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน มีความเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และทักษะมีการใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสาร อีกทั้งนอกเหนือไปจากการจัดการเรียนการสอนเช่นนั้นแล้ว ก็ยังต้องอาศัยการมีแนวทางการประเมินผลการศึกษาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่สอดคล้องกับนโยบายเหล่านั้นด้วย

ในการดำเนินงานดังกล่าว สาขาวิชาศึกษาทั่วไป สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้เห็นความสำคัญของการที่จะมีแนวทางที่จะได้เป็นตัวอย่างของการพัฒนาการสอนและการประเมินผลในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ที่ได้มีแนวทางที่ชัดเจนและประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นตัวอย่างต่อสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ในเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป จึงได้ให้มีการจัดการประชุมสัมมนานี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาได้เรียนรู้แนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
2. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาได้เรียนรู้แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
3. เพื่อให้มีการวิเคราะห์และอภิปรายต่อความเชื่อมโยงของการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้อย่างชัดเจน

การสอนและการประเมินผลในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (อาจารย์ ดร.วิศิษฐ์พร วัฒนาวาทิน และ อาจารย์ ดร.เทพทวี โชควคิน)

วิศิษฐ์พร : การจัดตั้งมหาวิทยาลัยในแต่ละแห่งนั้น บุคลากรทุกคนที่รับผิดชอบในงานแต่ละเรื่องที่แตกต่างกันจะต้องเข้าใจว่า ปรัชญาหรือที่มาและเหตุผลในการตั้งมหาวิทยาลัยของท่านนั้นคืออะไร ในกรณีของ มทส.นั้น เราจึงจำเป็นต้องไปหยิบโครงการจัดตั้งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ. 2532 มาทบทวน การจะตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อให้ประเทศยอมรับให้เรว่าเป็น Higher Education แล้วปฏิบัติงานโดยได้รับงบประมาณจากรัฐนั้น มันต้องมีพันธกิจ (commitment) ซึ่งก็อยู่ในโครงการจัดตั้งดังกล่าว ในส่วนของหมวดของศึกษาทั่วไปก็ปรากฏในโครงการจัดตั้งนั้นเช่นเดียวกัน

ถ้าเราจะทำให้ มทส.ไม่เป็นสองรองใคร ทุกคนต้องเข้าใจหน้าที่ของตนและทำให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ท่าน อ.วิจิตรให้ ดร.อมรวิชช์ นาครทรรพ โทไปชวนผมมาสอนวิชาศึกษาทั่วไป ผมก็เกิดคำถามว่าจะทำได้อย่างไรเพราะผมเป็นนักกฎหมายเศรษฐกิจจะระหว่างประเทศ เกิดมาก็ไม่เคยได้ยินคำว่า “ศึกษาทั่วไป” เพราะแต่เด็กก็เคยได้ยินแต่ “พื้นฐาน” ท่านปลัดบอกว่า ศึกษาทั่วไปก็คือวิชาที่เราจะปูพื้นเด็ก แล้วท่านอธิบายไป ผมก็ไม่ค่อยรู้เรื่องในทีแรก เพราะความรู้เราก็จำกัดแค่กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ท่านบอกว่ามาลองดูกันหน่อยดีไหม ท่านพูดเก่งมาก ในที่สุดก็ตัดสินใจมา มาถึงก็รับผิดชอบอะไรก็ว่าไปนะครับ ก็ว่าจะไม่อยู่ต่อ แต่บัดนี้ 22 ปีแล้วที่อยู่มาที่นั่นะครับ แล้วก็ไม่ได้จะไปไหน

ที่นี้เรามาดูฐานคิดกับพัฒนาการ ฐานคิดนี้สำคัญมากครับ ถ้าไม่รู้เรื่องฐานคิดนี้เราจะพัฒนาผิดเพี้ยนไป ฐานคิดของมทส.คือเรื่องของการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิต คือเราต้องพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความเป็น Whole Person คือเป็นคนที่มีสมบูรณ์ สมาร์ททั้งกายใจ และสมอง นี่เป็นสิ่งสำคัญ ส่วนการวางกรอบความคิดนั้น กรอบความคิดเป็นคำหลักเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเทคโนโลยี เพราะ มทส. จะผลิตเฉพาะนักเทคโนโลยี ตอนนี้เราจะเริ่มผลิตนักวิทยาศาสตร์ด้วย คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมทส.ที่เราตั้งใจจะผลิตนักเทคโนโลยีซึ่งเป็นเป้าหมายแรกตั้งแต่โครงการจัดตั้งนั้น เราให้ความสำคัญกับบัณฑิตที่จะเป็นอนาคตของประเทศที่จะต้องดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้ด้วยใช้ปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ ปัจจัยที่ 1 ปัจจัยเทคโนโลยี (Technoware) ก็คือความรู้ความสามารถในเทคโนโลยีแขนงต่าง ๆ ซึ่งวิชาเอกจะเป็นส่วนที่พัฒนาในจุดนี้ ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยมนุษย์ (Humanware) ซึ่งก็สำคัญเพราะว่าออกจากโรงงานเขาก็ไม่ใช่วิศวกรแล้ว เข้าไปในตลาดก็เป็นคนซื้อเป็นลูกค้า กลับบ้านก็เป็นพ่อของลูก เป็นสามีของภรรยา สารพัดจะมีบทบาท เราทราบว่าคุณคนไทยมีทักษะในการดำเนินชีวิตน้อยลงและไม่สามารถตัดสินใจปัญหาได้ ทำให้มีการตัดสินใจผิดพลาดและทำลายชีวิตตัวเองบ่อยครั้ง เราจึงจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของเขา และเนื่องจากเราเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

เขาก็จะต้องเป็นมนุษย์ผู้ใช้เทคโนโลยีอย่างฉลาด ปัจจัยที่ 3 ปัจจัยข่าวสาร (Infoware) ซึ่งก็สำคัญครับ เพราะข่าวสารหลั่งไหลเข้ามาผ่านสื่อต่าง ๆ ที่เร็ว แรง แล้วก็กว้าง ซึ่งเป็นความหมายของคำว่าโลกาภิวัตน์ ฉะนั้นนักศึกษามทส. ควรจะมีความสามารถในการรับรู้รับทราบอย่างที่เราเรียกว่า “รู้เท่าทัน” เพราะคนเรานี่ รู้เขารู้เรา รอบรู้รอบรู้ อาจจะแพ้ทุกครั้ง เพราะฉะนั้นคนยุคใหม่ต้อง รู้ลึก รู้รอบ และรู้เท่าทัน รู้เท่าทันเกิดจากการใช้ปัญญา (wisdom) ซึ่งต่างจากความรู้อื่น (knowledge) เพราะปัญญามีความหมายถึงการเอาความรู้ไปใช้แก้ปัญหาบ่อย ๆ จนทำให้ปัญหาไม่เกิดอีกและเกิดเป็นปัญญา เพราะฉะนั้นเวลาอาจารย์สอนเรื่องศึกษาทั่วไป อาจารย์ต้องสอนเป็น Analysis-Based Teaching นะครับ ต้องสอนในเชิงวิเคราะห์ แม้แต่ไอทีของเราจริง ๆ พวกเราก็ต้องสอนในเชิงวิเคราะห์ให้เด็กเห็นว่าทำไมต้องใช้สูตรหนึ่ง ๆ นอกจากนี้ เขาจะต้องใช้ภาษาอังกฤษด้วย เพราะภาษาอังกฤษนั้นเป็นเรื่องของทักษะการสื่อสาร ที่สำคัญคือประเทศไทยเราเป็นประเทศที่ต้นทุนสูงมากและเหตุผลที่ทำให้ต้นทุนสูงก็คือการบริหารจัดการองค์การ ซึ่งก็อยู่ในส่วนของ ปัจจัยที่ 4 ปัจจัยองค์กร (Orgaware) นั่นเอง เราจึงได้ใส่การบริหารจัดการไว้ในวิชาศึกษาทั่วไปด้วย โดยที่ไม่ว่าเด็กจะอยู่สาขาอะไรก็ต้องเรียน

หากแบ่งตามโครงสร้างหลักสูตร กลุ่มแรกเป็นศึกษาทั่วไป กลุ่มที่สองเป็นพื้นฐานวิทยาศาสตร์ และวิชาเอก กลุ่มที่สามเป็นวิชาเลือกเสรี ศึกษาทั่วไปรับผิดชอบสามปัจจัยจากสี่คือ ปัจจัยมนุษย์ ปัจจัยข่าวสาร ปัจจัยองค์กร ภารกิจเราจึงเยอะมาก แต่เมื่อดูลักษณะวิชาที่ต้องศึกษาล้วนเป็นวิชาที่เขาไม่อยากจะศึกษาทั้งสิ้นเลย พัฒนาดนเองในเชิงภูมิปัญญา แต่ฟิสิกส์ฉันก็ยังตกอยู่เลย คุณธรรม ฉันก็ยังลอกแบบฝึกหัดเพื่อนอยู่เลย บุคลิกภาพ ก็เอาเสื้อออกนอกกางเกง ใส่รองเท้าแตะมาเรียนอยู่เลย จริยธรรม กลุ่มสัมพันธ์ เสริมทักษะด้านภาษา การจัดการคอมพิวเตอร์ กีฬา ดูจะมีสองอย่างที่เขาทำได้ดีคือคอมพิวเตอร์กับกีฬา ที่เหลือน่าจะไม่ค่อยดี แต่เราก็ต้องทำโดยหน้าที่

ที่นี้เรามาดูหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของ มทส. เราคงจะไม่ไปใช้แบบสมัยก่อน เพราะก่อนหน้านี้เราพบว่าหลายแห่งหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเอามาจาก Introduction to.. ของคณะต่าง ๆ เช่น Introduction to Law, to Economic ฯลฯ ซึ่งนี่ไม่ใช่วิชาศึกษาทั่วไป เพราะมันเป็นวิชาเบื้องต้นของวิชาเอกเขา ก็เลยคิดว่าถ้าอย่างนั้นตั้งกรรมการขึ้นมาสักชุดหนึ่งที่เป็นผู้รู้ในทักษะทั้ง 4 แล้วเราก็ตั้งมาทั้งหมด 18 คน ท่านปลัดก็เป็นประธานเอง ผู้รู้ก็มาออกแบบและพัฒนาหลักสูตรออกมาโดยต้องมีปณิธานว่า “มทส. มีปณิธานแน่วแน่ที่ต้องการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิต” ที่มี 3 ภูมิ มีภูมิอะไรบ้าง ภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิปัญญา บัณฑิตจะต้องมีความรอบรู้ในปัจจัยทั้ง 4 ภูมิรู้หมายถึงความรู้ ผมบอกแล้วว่าเอาความรู้ไปใช้แก้ปัญหาบ่อย ๆ จะเกิดทักษะและไม่ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น คนที่ไม่ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้นในงานเดียวกันกับผู้อื่น คนนั้นมีภูมิปัญญา แล้วคนที่มีความรู้กับปัญญาเยอะ ๆ โอกาสทำความชั่วได้แนบเนียนนั้นสูงมาก จึงต้องมีภูมิธรรมกำกับ

แต่เดิมเลยครับ หลักสูตรของ มทส. นั้นมีเกือบ 200 หน่วยกิต ในโครงสร้างนี้ มีศึกษาทั่วไปที่เป็นมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์อยู่ 9 รายวิชา 27 หน่วยกิต และบังคับต้องเรียนภาษาอังกฤษ 5 รายวิชา เพราะฉะนั้นศึกษาทั่วไปของเราตั้งแต่ 2536-2545 สิบปีแรกนี้ต้องเรียนศึกษาทั่วไป 42 หน่วยกิต ซึ่งก็เยอะมากครับ แต่เด็กก็ได้เยอะมากจริง ๆ เด็กสิบรุ่นแรกของเรานั้นเป็นเด็กที่มีศักยภาพอย่างยิ่ง แต่หลังจาก 2545 เกิดอะไรขึ้นในระบบการศึกษาไทย ทบวงมหาวิทยาลัยบอกว่าแต่ละแห่งหน่วยกิตมันเยอะเกินไป เขาก็บอกว่าให้มหาวิทยาลัยลดจำนวนศึกษาทั่วไปที่ถูกบังคับโดยปริยาย โดยลดจาก 9 วิชาเหลือ 3 วิชา ใน 3 วิชาต้องมีคอมพิวเตอร์หนึ่งวิชา ที่เหลืออีก 2 วิชาก็ใช้การยัด 9 วิชานั้นเข้าไป แต่มันกลายเป็นขนมชั้นที่ไม่เนียนลอกออกมาทีละชั้น ๆ วิชาหนึ่งเด็กก็เจออาจารย์ด้วยทัศนคติและบรรยากาศที่ต่างกัน แต่เราก็ต้องทำ ไม่เช่นนั้นหลักสูตรเราก็ไม่ผ่าน สองวิชานั้นเราก็ทำออกมาเป็น ศึกษาทั่วไป 1 และศึกษาทั่วไป 2 แต่ปัจจุบันนี้ก็เปลี่ยนอีกแล้ว ซึ่งก็จะได้ทราบจาก อ.เทพทวี ต่อไป

ส่วนในด้านการบ่มเพาะคุณธรรม เราได้จัดให้มีคุณธรรมประจำรายวิชา วัตถุประสงค์ก็เพื่อเป็นเป้าหมายระหว่างครูกับนักเรียน ผมก็เสนออาจารย์ศึกษาทั่วไปให้กำหนด Code of Good Conduct ระหว่างเด็กนักเรียนกับครูเป็นคุณธรรมประจำรายวิชา เพื่อเวลาเรียนเราจะได้ไม่เบ่ อย่างผมสอนกฎหมายธุรกิจ คุณธรรมประจำรายวิชาของผมนั้นคือ *จงใช้กฎหมายเพื่อป้องกันตนเองแต่อย่าใช้กฎหมายเพื่อเอาเปรียบผู้อื่น* ผมสอนโลกาภิวัตน์ คุณธรรมของผมคือ *รู้เรา รู้โลก รู้เท่าทัน ป้องกันผลประโยชน์ของชาติ* ผมสอนกฎหมายสิ่งแวดล้อม คุณธรรมของผมก็คือ *สิ่งแวดล้อมมีคุณค่า ทรัพยากรมีค่า จงช่วยพัฒนาให้ยั่งยืนโดยเคารพกฎหมายสิ่งแวดล้อม* พอเราทำอันนี้ไว้มันเหมือนเป็น Code of Good Conduct ที่ทำให้ครูกับนักเรียนเข้าใจตรงกัน แล้วมันจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชานั้น ๆ ส่วนปัญหาที่พบก็เช่น นักศึกษาให้ความสำคัญกับวิชาเอกมากกว่า มองว่าศึกษาทั่วไปเป็นวิชาที่เพียงเรียนเพื่อจบ ๆ ตามหลักสูตร อันนี้คือความคิดของเด็ก แต่เราก็ยังต้องยืนหยัดกับการพัฒนานักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ เพราะถือว่าเป็นพันธกิจดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

เทพทวี : อย่างที่ได้ทราบจากอาจารย์วิศิษฐ์พรไปแล้วครับว่า ศึกษาทั่วไปนั้นเป็นหนึ่งในหมวดวิชาที่ว่าไม่ว่าหลักสูตรไหน ๆ ก็ต้องเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปนี้ ในเมื่อต้องเป็นวิชากลางที่ว่าหลักสูตรไหน ๆ ก็ต้องเรียนอยู่แล้ว เราก็จะคำนึงถึง เช่น สมมติว่าถ้ามหาวิทยาลัยนี้นักศึกษาปริญญาตรีเอกวิชาภาษาอังกฤษ อาชีพที่เขาอาจจะต้องออกไปทำก็เช่น นักแปล ไกด์ ล่าม เป็นต้น ถ้าเอกทางวิศวกรรมศาสตร์ ก็ออกไปเป็นวิศวกร แพทยศาสตร์ไปเป็นแพทย์ ถ้าสมมติว่าเมื่อคนดนตรีสากล ก็จบออกไปอาจจะไปมีอาชีพเป็นมือกีตาร์ เป็นนักร้อง แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจากวิชาเอกเขาจะได้คุณวุฒิอะไรไป เช่นวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วิศวกรรมไฟฟ้า) หรือว่าศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ดนตรีสากล) อะไรก็แล้วแต่ แต่ว่าสิ่งที่นักศึกษาทุกคนจะต้องมีเหมือนกันก็คือความที่เขาต้องเป็นมนุษย์ ความที่เขาจะได้เป็นพลเมืองของชาติและของโลก

ต่อไป เช่นนักแปลหลังจากที่เขาทำงานแปลเสร็จแล้ว เมื่อใกล้เลือกตั้งเขาต้องรู้ว่านโยบายของนักการเมืองแบบไหนที่ถือว่าเหมาะสม คงจะมาพูดไม่ได้ว่าเรื่องความรู้ในนโยบายทางการเมืองเป็นหน้าที่เฉพาะนักศึกษาที่เรียนเอกรัฐศาสตร์เท่านั้นโดยที่วิศวกรไม่ต้องรู้ นักแปลไม่ต้องรู้ หรือเมื่อเวลาเช่นจะแต่งงานแล้วจะต้องรู้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ถ้าวิชาชีพที่จะรู้เรื่องวางแผนครอบครัวโดยตรงก็อาจจะไปพบกัประชากรศาสตร์ นักดนตรีจะมาบอกไม่ได้ว่าฉันไม่จำเป็นต้องรู้เรื่องวางแผนครอบครัว ให้นักประชากรศาสตร์เขาเรียนไป เพราะจริง ๆ แล้วความรู้แบบที่ว่าจำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวันนั้นมันก็สำคัญ มันก็เลยต้องจัดหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่จะพัฒนานักศึกษาในส่วนนี้ คือบ่มเพาะให้เขามีความรู้ที่เรียกว่าการใช้ชีวิต รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก รู้จักสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ทีนี้ก็มาต่อจากเรื่องทื่อ.วิศิษฐ์พรพูดไว้ คือหลังจากปี 2548 แล้วก็มีเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่บอกไว้ชัดเจนว่าวิชาศึกษาทั่วไปจะต้องเป็นอย่างไรบ้าง จึงนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง GE อีกครั้งหนึ่ง โดยเริ่มใช้ในหลักสูตรแรกคือเทคโนโลยีสารสนเทศในปี 2552 แล้วก็ปรับอีกต่อหนึ่งเริ่มใช้ในหลักสูตรเทคโนโลยีการจัดการในปี 2553 แบบใหม่ที่กล่าวถึงตรงนี้ก็คือศึกษาทั่วไปที่มีจำนวน 38 หน่วยกิต แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มวิชา คือวิชาแกนศึกษาทั่วไปแบบมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์บูรณาการ 4 รายวิชา 12 หน่วยกิต กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ คือวิชาภาษาอังกฤษ 5 รายวิชา 15 หน่วยกิตนี้ยังคงเดิม แล้วก็ศึกษาทั่วไปกลุ่มวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ คือมี 3 รายวิชา 9 หน่วยกิต รวมสามกลุ่ม 36 หน่วยกิต อีก 2 หน่วยกิตที่เหลือก็เลยกลายเป็นวิชาศึกษาทั่วไปแบบเลือก ซึ่งก็เป็นครั้งแรกที่ศึกษาทั่วไปที่ มทส. มีวิชาให้เลือกวิชาแกนนั้นก็คือมีวิชา มนุษย์กับวัฒนธรรม, การคิดเพื่อการพัฒนา, โลกาภิวัตน์ แล้วอีกวิชาหนึ่งก็คือ การใช้คอมพิวเตอร์และสารสนเทศ นี่คือ 4 วิชาที่นักศึกษาทุกคนต้องเรียนเป็นวิชาบังคับ ตั้งแต่หลักสูตรใหม่ปี 2553 ภาษาต่างประเทศเราก็คือเราบังคับภาษาอังกฤษ 5 รายวิชา ส่วนกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ก็มีวิชา คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน, มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, มนุษย์กับเทคโนโลยี ส่วนที่เหลืออีก 2 หน่วยกิตก็ให้เลือกหนึ่งรายวิชา ไม่ว่าจะเลือกกีฬา ภาษาไทย กฎหมาย ศาสนา พุทธธรรม การจัดการ ผู้ประกอบการธุรกิจเทคโนโลยี ถ้าเลือกมากกว่าหนึ่งตัวก็ปดเป็นวิชาเลือกเสรีได้

พอดีปี 2553 เราก็เจอกับการที่ สกอ. กำหนดให้มีเรื่องของ TQF มีทำ มคอ. ก็ทำให้เราจะต้องคิดอีกชั้นหนึ่งว่ารายวิชา 38 หน่วยกิต จะนำมาจัดใน มคอ. นี้อย่างไร สิ่งที่เราทำก็คือจัดตามคุณลักษณะของบัณฑิตให้ครบ 5 ด้านของผลการเรียนรู้ตามที่ สกอ. ต้องการ นั่นคือด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความรับผิดชอบ แล้วก็ทักษะการใช้โอ้ที่การคำนวณและภาษา เราก็มืดัวข้อย่อยของแต่ละด้าน เช่น ข้อย่อย 1.1 ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต 1.2 มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต แล้วก็ไปกระจายในรายวิชา 38 หน่วยกิตเหล่านั้น เรายึดหลักการที่ว่าแต่ละข้อย่อยจะต้องไม่สะท้อนว่าเป็นผลการเรียนรู้ของวิชาเฉพาะทาง เช่น ถ้า 2.1 วิศวกรรมไฟฟ้าถ้าจะบอกว่าให้มีความรู้ในเรื่องพื้นฐานของวิศวกรรมไฟฟ้า 2.2 ให้มีความรู้

ในเรื่องอะไรก็ว่าไป หรือ 2.1 ของพยาบาลก็อาจจะให้มีความรู้เรื่องพยาบาลผดุงครรภ์ 2.2 มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องพยาบาลผู้สูงอายุ อะไรอย่างนั้น แต่ศึกษาทั่วไปจะไปสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยถ้อยคำอย่างนั้นไม่ได้ เพราะจะต้องเป็นความรู้ทั่วไปแบบที่นำไปใช้กับชีวิตประจำวัน ฉะนั้นคุณธรรมก็ต้องเป็นคุณธรรมที่เป็นเรื่องทั่วไป ไม่ใช่เป็นจริยธรรมในวิชาชีพ ข้อย่อยของเราจึงสะท้อนออกมาด้วยถ้อยคำอย่างเช่น ความรู้ในด้านที่เกี่ยวกับทำภารกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ให้ประสบความสำเร็จ รู้เท่าทันในสถานการณ์ของโลก เชื่อมโยงแบบบูรณาการ ส่วนทักษะทางปัญญาคือการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ศึกษาปัญหาที่ซับซ้อน โดยถ้าจะให้วิเคราะห์กันแล้ว ผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านนี้ก็ค่อนข้างยังสอดคล้องกับปัจจัยทั้ง 4 ที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีอยู่แล้วคือ ปัจจัยเทคโนโลยี ปัจจัยข่าวสาร ปัจจัยมนุษย์ แล้วก็ปัจจัยองค์กร

หลังจากนั้น อาจารย์ที่รับผิดชอบแต่ละรายวิชาที่กำหนดว่าใน 5 ด้านแล้วก็ข้อย่อยของแต่ละด้านนั้น รายวิชาใดจะรับผิดชอบข้อย่อยอะไรบ้าง นี่ก็มาจากที่ประชุมในคณะทำงานที่ปรับปรุงหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เช่น วิชาการใช้คอมพิวเตอร์และสารสนเทศเราแบ่งมาให้เด็กมีคุณลักษณะในด้านคุณธรรมจริยธรรมข้อไหน ถ้าทำจุดดำข้อ 1.1 ก็คือให้เขามีความซื่อสัตย์และถ้าทำไม่ได้ทำจุดดำที่ 1.2 แต่จะไปทำเพิ่มขึ้นในห้องเรียนก็ไม่มีอะไร แต่ถ้าท่านทำจุดดำไว้ที่ 1.1 แล้วแปลว่าวิชาการใช้คอมพิวเตอร์และสารสนเทศจะขาดไม่ได้เลยซึ่งการที่จะวัดผลเรื่องการเรียนรู้มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักแบ่งเวลา อาจจะวัดผลจากพฤติกรรม เช่นนักศึกษาซื่อสัตย์หรือไม่ที่จะไม่ลอกข้อมูลไม่ส่งไฟล์อะไรกันในห้องปฏิบัติการอย่างนี้ก็ว่าไป แล้วก็วิชานี้จะต้องสอนให้มีทักษะความรู้ที่ใช้ในการดำเนินภารกิจในชีวิต ภารกิจในชีวิตตรงนี้ก็คือใช้คอมพิวเตอร์เป็น รู้จักค้นคว้าสารสนเทศเป็น ก็ว่าไป

ผมเองรับผิดชอบสอนในรายวิชาการคิดเพื่อการพัฒนา ก็นำการกระจายความรับผิดชอบในผลการเรียนรู้ที่ผมทำเอาไว้ มาแตกรายละเอียดลงใน มคอ.3 ที่สำคัญคือหมวด 4 ของ มคอ.3 ที่เมื่อกี้เราบอกไปแล้วว่าวิชานี้เราจะรับผิดชอบคุณธรรมข้อ 1.1 1.2 1.3 เราต้องเริ่มกำหนดแล้วละครับว่าที่เรากำหนดข้อย่อยไปอย่างนั้น เราจะมีวิธีการสอนอย่างไร แล้วก็ผมบอกว่าผมจะสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการสอน กำหนดให้นักศึกษามีระเบียบวินัยนักศึกษาควรจะต้องแต่งตัวเรียบร้อยเข้าเรียนตรงเวลา เมื่อมอบหมายให้นักศึกษาไปทำงานแล้ว มีลอกจากอินเทอร์เน็ตมาส่งหรือไม่ ลอกเพื่อนมาส่งหรือไม่ ก็วัดในด้านคุณธรรมจริยธรรมได้ แล้วถ้าเขียนเอง เราก็วัดได้ด้วยว่าเขาได้แสดงเจตคติอะไรที่จะพุดกับปัญหาทางสังคมอะไรอย่างนี้บ้าง ส่วนทักษะทางปัญญาก็คือเขาได้คิดวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น ใช้ความรู้ที่ได้ไปในเรื่องการใช้ตรรกวิทยานิรนัย อุปนัย หรือดูข้อบกพร่องในการอ้างเหตุผลอะไรอย่างนี้ เขาได้คิดมากกว่านั้นหรือเปล่า คือเข้าใจหรือไม่ว่าทำไมต้องใช้วิธีการนิรนัยกับเช่นวิชาทางคณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ ส่วนทำไมอุปนัยอาจจะต้องใช้กับวิชาเช่นทางสังคมศาสตร์ เขาได้มีความคิดพวกนี้เพิ่มเติมขึ้นหรือเปล่าเราก็ดูได้จากชิ้นงานที่เขาเขียนมาหรือสิ่งที่เขาอภิปรายในห้อง

มคอ.3 ค่อนข้างที่จะเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดแนวทาง เพราะเวลาเราจัดการเรียนการสอนแล้ว ปรากฏผลการเรียนรู้นักศึกษาตามกรอบ TQF แล้ว เราจะประเมินอย่างไร และมันจะไปสะท้อนในปริมาณคะแนนอย่างไรได้ด้วย แต่สิ่งที่สำคัญต่อมาก็คือ มคอ.5 ที่ต้องทำเมื่อสอบและวัดผลไปเสร็จแล้ว มคอ.5 เป็นตัวที่จะรายงานว่าจากที่ผมพูดไปใน มคอ.3 ว่าจะสอนให้นักศึกษาซื่อสัตย์ มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ผมใช้วิธีสอนอย่างไร พบปัญหาอะไรหรือเปล่า แล้วเมื่อพบปัญหาแล้วผมได้เสนอวิธีทางแก้อย่างไรบ้าง แล้วก็ต้องบอกว่าวิธีสอนนั้นมีประสิทธิผลอย่างไรหรือไม่ให้ครบทั้ง 5 ด้าน ถ้ามีก็บอกว่ามีนะครับ ถ้ามีแล้วมีปัญหอะไรก็บอกไปตามจริง อย่างตอนที่ผมสอนนั้นก็ป็นชั้นเรียนขนาดใหญ่ นั่งกันอย่างน้อยก็ 300 คนแล้ว การที่จะดูคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 300 คน ให้ครบทุกข้อย่อยที่ระบุก็ค่อนข้างยากอยู่เหมือนกัน ฉะนั้น ก็ต้องใช้วิธีติดตามดูที่ทัศนคติจากนักศึกษาทุกคน ก็คือติดตามตามดูจากงานเขียน แต่ก็มีปัญหาตรงที่ว่าถ้าเราดูคนเดียว ติดตามดูคนเดียวโดยไม่ได้มีทีมมาช่วย เราก็จะใช้เวลานาน แต่ก็ต้องรายงานปัญหาไปตามนั้นใน มคอ.5

ส่วนในเรื่องความรู้ ปัญหาที่จะพบในวิชานี้ก็คือแก่นักศึกษามีพื้นฐานไวยากรณ์ภาษาไทยที่อ่อน ก็เลยเรียนวิชาการคิดเพื่อการพัฒนาที่ค่อนข้างที่จะยากอยู่ เพราะว่ามันเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสาร ฟัง พูด อ่าน เขียนด้วย ผมพบว่าแก่นักศึกษาแบ่งโครงสร้างประโยคหรือโครงสร้างความคิดไม่ได้ จับ concept ไม่ได้ ฉะนั้น จะมีปัญหาทันที ถ้าแบบว่าประโยค นามวลี อะไรอย่างนี้ไม่เข้าใจพูดตลอดว่ามีปัญหา ของพวกนี้ในเมื่อเป็นข้อมูลที่จริงแล้วก็รายงานตามจริงใน มคอ.5 ครับ ส่วนเรื่องการประเมินรายวิชาที่นักศึกษาเป็นผู้ประเมินก็ต้องบอกไปเลยว่าจากคะแนนประเมินเต็มเท่าใดได้ไปกี่เปอร์เซ็นต์ แล้วก็นักศึกษาเขามีข้อวิพากษ์สำคัญอะไร เราก็พิจารณาข้อวิพากษ์ด้วยว่าสิ่งที่นักศึกษาเขาพูดมานั้นถือเป็นข้อวิพากษ์ที่ถูกต้องหรือไม่ เช่น ถ้าเราเองต้นเข้าสอนสาย หากเขาวิพากษ์มาว่าเราเข้าสาย เลยสอนไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย นี่เขาก็พูดถูกต้องแล้ว เราก็บอกไปว่าเรามีความเห็นว่าจะแก้ไขอย่างไรต่อไป แต่ถ้านักศึกษาเขาประเมินเช่นว่าเนื้อหาที่ว่าตามชั่วโมงเรียนนั้นเขารู้สึกว่ามากเกินไป แต่เราดูตามหลักสูตรแล้วมันก็คือตามหลักสูตรพอดีจริง ถ้าอย่างนี้เราก็วิพากษ์กลับได้นะครับว่าที่นักศึกษาพูดมานั้นมาจากความเข้าใจผิด การวิพากษ์ทำกันได้ แต่ไม่ใช่วิพากษ์ด้วยเรื่องอารมณ์ นี่แหละครับคือการทำ มคอ. 5 ที่ว่าตอนนี้กำลังเริ่มทำแล้วในวิชาศึกษาทั่วไปของ มทส.

การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น (รองศาสตราจารย์ สุภาพ ณ นคร)

ดิฉันเห็นด้วยกับที่อาจารย์วิศิษฐ์พรพูดถึงพหุปัญญา หรือ Multiple Intelligence ซึ่งตรงกับที่ดิฉันคิดเกี่ยวกับปรัชญาของวิชาศึกษาทั่วไป อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องขอบคุณมาก ๆ ก็คือการกำหนดคุณธรรมประจำวิชา อยากขอความกรุณาขยายผลสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้น จะเป็นผลดีอย่างยิ่งโดยเฉพาะกับการนำไปเขียนใน มคอ.3

ในส่วนของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในเรื่องของศึกษาทั่วไป เราปรับหลักสูตรระยะ ปี 2548 เป็นฉบับแรกที่สุดที่สภาฯ ของเรามอบหมายมา ดิฉันเกษียณพอดีก็ถูกเรียกตัวไปใช้งาน เรียกว่าก็เริ่มศึกษาทั่วไปในระดับหนึ่ง และก็รู้ว่าความรู้ที่เรามีทางด้านวิชาชีพมันก็มีประโยชน์ ระดับหนึ่ง แต่ไม่ใช่วิชาชีพิต ต้องเรียนทุกท่านว่าวิชาชีพิตที่เอามาจากคุณพ่อคุณแม่ที่เป็นชาวไร่ ชาวนากลับมีคุณค่ามากกว่าที่จะต้องมาใช้ในวิชาชีพศึกษาทั่วไปมากกว่าวิชาชีพที่ลึก ๆ เวลาเรียก คุณธรรมมันอาจจะไกลจากของจริง แต่เราพูดชีวิตจริง เช่นคุณมีความรู้สีกว่าข้าวเหนียวที่คุณ เติมน้ำมันมันมีคุณค่า มีแต่ให้มันเหลือติดกระต๊อบ เอาของจริงมาสอนเด็กอาจจะดีเพราะพุ่งไปใน จิตวิญญาณของเด็ก เราจะต้องปั้นเด็กบนฐานชีวิตจริงซึ่งบอกว่านี้ตรงนี้เป็นของดีของพวกเรา นี่คือการสวดอันติงาม บวกกับโลกาภิวัตน์ บวกเข้ากับประยุกต์ใช้

อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญคือการบ่มเพาะอุปนิสัย (habits) ครูผู้สอนก็ควรเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การเข้าสอนตรงเวลา เพื่อเป็นแบบอย่างให้นักศึกษาเข้าตรงเวลา วัฒนธรรมทางสังคมพวกนี้ สำคัญเพราะเมื่อเรากำลังจะเข้าสู่กระแสอาเซียน สิ่งเหล่านี้ถ้าทำไม่ได้ก็อาจจะไม่รอด และ นอกจากทำได้แล้วก็ต้องฝังเข้าไปในสายเลือด ดิฉันจึงมองว่าการที่ศึกษาทั่วไปบ่มเพาะสิ่งเหล่านี้ ก็ต้องสอนกันเป็นประสบการณ์ตรง ให้นักศึกษาเรียนรู้จากประสบการณ์ อีกอย่างก็คือการแสดง ซึ่งความเป็นตัวตน อย่างดิฉันเป็นคนชอบร้องเพลง เป็นคนชอบกลอน และคิดว่าเวลามาบ่มเพาะ ศึกษาทั่วไปมันใช้สมองซีกขวาเยอะมาก เราไม่ใช่สอนเพียงความรู้ แต่สอนด้วยจิตวิญญาณ อาจารย์อย่าคิดว่าอาจารย์รู้มากกว่าเด็กนะคะ สิ่งเหล่านี้ถ้าเราอยู่อุดมศึกษาถ้าเมื่อไหร่ทำให้ ผู้เรียนรู้อย่างไม่รู้สิ่งใดต้องอยากรู้ทุกวินาที คือกระบวนการเรียนรู้ทุกกลมหายใจไม่ต้องอยู่แต่ ในห้องเรียน

ดังนั้น คำว่าปัญญา กับคำว่า ความรู้ ก็ต่างกัน ถ้าอาจารย์สอนในศึกษาทั่วไปแค่ท่องจำ และออกข้อสอบแบบรู้จำ แบบนี้คงไม่ใช่ แต่ต้องมองว่าออกข้อสอบอย่างไรที่จะวัดถึงขั้นการมี ปัญญาที่คิดได้ ใช้ทักษะการคิดอย่างไร ไม่ใช่เน้นรู้จำ แต่เน้นที่พฤติกรรมที่ว่าจะต้องสร้างอุปนิสัย เช่น ลองสังเกตตัวเองนะ ตื่นเช้าตีห้า 2 คืน 3 วันไม่ต้องใช้นาฬิกาปลุก นี่ก็เป็นการฝึกฝนอุปนิสัย อย่างหนึ่ง ถ้าอาจารย์สร้างกรณีเยอะๆ ในเรื่องคุณงามความดีในเรื่องนิสัยส่วนตัวเป็นคนดี นี่คื ตัวพหุปัญญา ถ้าบวกคุณธรรมด้วยจะถือว่าเป็นบารมีนะคะ เพราะฉะนั้นฝากด้วยกับอาจารย์ หลาย ๆ ท่านให้ทำในเชิงปรัชญา แต่ให้เป็นปรัชญาที่นำมาใช้กับชีวิต

ในเรื่องทางวัฒนธรรมก็อยากจะเห็นว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทยสามารถอยู่ควบคู่กันไป ได้กับการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมอาเซียน ให้เด็กเราครองห่อหุ้มความเป็นวัฒนธรรมอันดีงาม ของพื้นถิ่น จะเป็นได้ เป็นอีสาน เป็นเหนือก็คงอยู่ เช่นข้าวเหนียว ใครเอามัดเอาส้อมไปกิน ข้าวเหนียวมันก็ไม่ใช่ แต่ต้องล้างมือและก็ทานข้าวเหนียวด้วยมือ แต่ถ้าคุณไปเมืองนอก คุณจะ ใช้มีดกับส้อมนี่อีกเรื่องหนึ่ง แล้วก็ตอนใช้ตะเกียบคุ้ยข้าวต้มก็อย่าไปดูถูก ถ้าทำเป็นก็ต้องทำเป็น จริง ๆ ถ้าไม่เป็นก็ขอซ้อส้อมเขาก็กินเพราะเราก็เราใช้ตะเกียบไม่เป็น แต่ต้องฝึกถ้าไปอยู่ในสังคม

ของการเป็นพหุวัฒนธรรม

ดิฉันจบมาทางชีววิทยาแบบ pure biology แต่นั่นเป็นวิชาชีพทางชีววิทยา แต่ถ้าเป็นวิชาชีวิตศึกษาทั่วไปก็อาจจะเป็น Biology for Daily Life ซึ่งต้องประยุกต์มาเป็นเรื่องเชื้อโรค เป็นอะไรก็ว่ากันไป การสอนศึกษาทั่วไปถ้าพื้นฐานวิชาชีพดีแล้วคนถ่ายทอดดี เอาชีวิตจริงมาจับแล้วสอนให้เขารู้เท่าทันกับชีวิตจริงตัวนี้มันจะกลายเป็นฐานชีวิต เขาเอาตัวรอดได้ เช่นเรื่องเอดส์บ้าง เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ เรื่องโรคติดต่อจากคนข้ามเพศแดนบ้าง กฎหมายอีกที่ก็มาแรง ถ้าเมื่อไหร่ก็ตามสิ่งที่มันเกิดขึ้นกับตัวกระบวนการเรียนรู้ศึกษาทั่วไป ความหลากหลายของวัฒนธรรมบ้างละเรื่องข้อมูล เรื่องการคิดวิเคราะห์ หมดเลย ตัวนี้เป็นตรงกลาง ศาสตร์ต่าง ๆ ที่อาจารย์จะสร้างมันเป็นศาสตร์แบบบูรณาการก็ได้แต่ไม่ใช่เป็นขนมชั้น ที่กลัวมกคือเรื่องขนมชั้น เธอสอนไปหกชั่วโมงฉันเสร็จแล้วฉันก็ไป เด็กตายอย่างเดียว ม.ขอนแก่นกำลังฝันจะเป็นการศึกษาแบบองค์รวม (Holistic Education) ฝันอยู่ จะได้ไม่ได้ไม่รู้ ต้องขับเคลื่อนสมองซีกซ้ายกับซีกขวาให้มันเข้าหากันให้ได้ เพราะฉะนั้นประเด็นที่อยากจะบอกว่าถ้าศึกษาทั่วไปอย่างไรเสียก็ต้องมีเรื่องวัฒนธรรม นี่ค่ะพวกนี้มาแรงมากในเรื่องของการเคารพความแตกต่าง ความเชื่อ ประเพณี และความสามารถของผู้อื่น สิทธิมนุษยชนนี่ก็มาแรง แล้วก็ในเรื่องของมนุษย์ที่สมบูรณ์ การอยู่รอดต่อสังคมแล้วก็เรื่องของการเชื่อมโยงด้วยเหตุและผลท่ามกลางความแตกต่าง การเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมแล้วก็สังคม เป็นเรื่องของการสู้กับโลกภายนอก เป็นเรื่องของการคิดวิเคราะห์ แล้วถ้าเมื่อใดก็ตามความเป็นมนุษย์ถ้ามันมีสุนทรียศิลป์บ้าง มันมองโลกแล้วมันจะเบาละ ไม่ทะเลาะกัน ก็อยากจะเรียนอาจารย์ว่า ถ้าตัวตนของครูผู้สอนนั้นรู้ว่าสังคมเป็นอย่างไรแล้วก็อาจารย์จะไปช่วยกันจัดวิชาศึกษาทั่วไปให้เป็นศาสตร์ในการหล่อหลอมร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความคิด สติปัญญา และจิตวิญญาณ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสร้างคนดีให้แผ่นดินตาม พ.ร.บ.การศึกษา คือให้เป็นคนเก่งมีความสุข

ความรู้ก็คือ ถ้าความรู้วิชาชีพ อาจารย์ต้องลับดาบให้คม แต่ความรู้วิชาคน ก็ต้องกว้าง เป็นความรู้ในเชิงของปัญญามากกว่าเป็นความรู้จำ อาจจะเรียนว่า เพราะอาจารย์กำลังเป็นอาจารย์อยู่ระดับอุดมศึกษา ถ้าเมื่อไหร่อาจารย์อยากให้เขาได้ทักษะการเรียนรู้ อาจารย์ไม่ได้สอนเพียงประเด็นที่ว่าอัดความรู้อัดอะไรให้เขา แต่อาจารย์สอนพฤติกรรมที่เขาจะต้องแสดงตอนที่เขาไปทำงานสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทันโลก ปรับตัวได้ มนุษย์สัมพันธ์ทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เป็นมาตรฐานชาติที่ตึงมา ไม่ได้หนีจากของเดิม แต่มันกำลังต้องไปที่การพัฒนาวิธีการสอนให้อาจารย์ เมื่อสอนอย่างนี้ประเมินอย่างนี้ ผลการเรียนรู้ออกหรือไม่ออก ไม่ใช่แค่เกรดนะ มันสำคัญที่ตัวพฤติกรรมที่ผู้เอาบัณฑิตเราไปใช้เขาจะตอบละ เช่นถ้าเขาตอบมาว่า ลูกศิษย์อาจารย์ตื่นสายจัง ลูกศิษย์อาจารย์พูดภาษาอังกฤษไม่ได้เลยอะไรอย่างนี้ นี่จึงเป็นจุดที่สำคัญกว่าที่เราจะต้องดู

ศึกษาทั่วไปมันเป็นอย่างนี้ คือสร้างจิตสำนึก ลงไปที่อุปนิสัย เพราะฉะนั้น ถ้าเรามาดูกันที่ตัวการให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-Centered) ก็ต้องพูดถึงการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ

(Active Learning) ไปเลย พยายามสร้างให้เขามีกระบวนการเรียนรู้ทางการเคลื่อนไหวผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ถ้าอาจารย์เรียนกลุ่มใหญ่แล้วให้เด็ก 6 คนต่อกลุ่มหรือ 10 คน โยนลงไปในห้องเรียน อาจารย์ลองดูผลตอนเขาแสดงออก เขาจะเก่งมากเรื่องไอที เขาเสนอด้วย YouTube นี่ตกใจเลย อาจารย์ลองไปเปิด YouTube Education ของม.ขอนแก่นไปส่งไปแล้ว เขาก็ไปทำโครงการเล็ก ๆ นี่แหละไม่ต้องให้สตางค์ แล้วตอนเขานำเสนอ เราก็ให้คะแนนกัน

ถ้าเมื่อใดก็ตามที่อาจารย์กำลังทำศึกษาทั่วไปเป็นการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) ดูดี ๆ นะคะว่าใช่หรือไม่ใช่ที่มันเป็นบูรณาการแล้ว องค์รวมคือรวมซิกซายกับซิกซาวา สมองซิกซายก็คือทักษะการรู้คิด สมองซิกซาวาก็คือการประยุกต์ด้านสุนทรียะ อารมณ์ ความอยากเรียนรู้ รักผู้สอน รักเพื่อนร่วมเรียนรู้ สงสารคุณพ่อคุณแม่ที่ส่งมาเรียน มันปนกันระหว่างซิกซายกับซิกซาวาแล้วก็ลองเอามาดูว่า ถ้าอาจารย์จะสร้างให้สมองซิกซายและซิกซาวาของเด็กได้ทำงานเต็มทีอาจารย์จะต้องวางแผน ตอนนี้ Holistic Education นี่กำลังมาแรง แต่ว่าฮองกงเขาไปถึง Spirituality Education เพราะถ้าจิตวิญญาณไม่เปลี่ยน นิสัยไม่เปลี่ยน ก็คงยังไม่ถือว่าดี พอติดดินนี่เองเป็นคนที่ดีขึ้นเข้าใส่บาตรสวดมนต์ทุกวัน ณ เวลาที่อายุขนาดนั้นมันก็มีความสุขลึก ๆ แล้วก็ทบทวนตัวเอง เพราะฉะนั้น อาจารย์ลองรวมสิ กาย จิต อารมณ์ และจิตวิญญาณ มันอยู่ในชีวิตของเราเนี่ยเอง

ส่วนในเรื่อง มคอ.3 เป็นเรื่องอย่างทีกล่าวไป คือใน 5 ด้านนี้จะสอนอย่างไรประเมินอย่างไร แต่ก็ยังเป็นเรื่องที่ยังยากอยู่ กำลังจะจัด workshop แล้วก็กำลังจะแชร์กันอยู่ว่าที่ไหนทำอะไร ถึงแม้จะเป็น Activity-Based Learning ถึงแม้จะเป็น Project-Based Learning มันก็ยากที่ว่าคุณจะวัดความรู้แค่ไหน ของเราใช้แบ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ แต่ว่าบางทีก็ยังสอแบบตัวเลือกเพื่อวัดความรู้ แต่ในเชิงของปัญญาวิเคราะห์เชื่อมโยงจนเป็นอุปนิสัยนั้น อาจารย์ดูจากโครงการก็พอไหวอยู่นะคะ แต่พอมาถึงเรื่องของความรู้กับทักษะทางปัญญา ก็อาจจะทำให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลจากหมวดหมู่ มอบหมายงานจากโครงการ ประเมินจากชิ้นงาน ประเมินจากรายงาน ประเมินจากนำเสนอ ทำงานเป็นทีม ข้อนี้ก็มาแรง ถ้าเราจะเปลี่ยนจาก Passive Learning มาเป็น Active Learning ก็มีโจทย์ว่าศึกษาทั่วไปจะอย่างไร จริง ๆ เขาบอกว่ก็คือเปลี่ยนผู้สอน เพราะฉะนั้น ในกระบวนการเรียนรู้ในปี 2556 เป็นต้นไปนั้นก็จะเปลี่ยนวิธีการ มี Head Hand Heart ให้การเรียนรู้คือกระบวนการประสบการณ์ตรง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสรรพสิ่ง ซึ่งนี่ก็คือเรากำลังขับเคลื่อนศึกษาทั่วไปในประเด็นของกระบวนการ เพื่อให้ทันกับศตวรรษที่ 21

การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป: กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพันธ์ รังสิวิจิตรประภา)

ก่อนอื่นต้องขออนุญาตแนะนำตัวที่มาที่ไปสักเล็กน้อย ผมเป็นอาจารย์ทางวิศวกรรมศาสตร์ เป็นวิศวกรรมมาทั้งชีวิตตั้งแต่ตรี โท เอก เรียกกันว่าเดิมทีเจตคติที่ผมมองศึกษาทั่วไปก็

ไม่แตกต่างจากอาจารย์วิศวกรรมทั่วไป คือเรามองว่าเราไม่เข้าใจว่าบทบาทของศึกษาทั่วไปคืออะไรแล้วเด็กเราไปเรียนเพื่ออะไร ไปจีบสาวเหรอ ไปเอาเกรดเหรอ ซึ่งมันก็คือโอกาสที่พลาดไปจนกระทั่งวันหนึ่งผมรับงานวิจัยของ สกว. ในสมัยนั้นหรือจะสมัยนี้ด้วยก็ได้ ก็คือเขาอยากรู้ว่าถ้าจะผลิตวิศวกรที่สามารถแข่งขันได้ในภาคอุตสาหกรรม ควรจะมีลักษณะโครงสร้างอย่างไร นั่นคือหัวข้องานวิจัย จากผลสำรวจที่เราไปสอบถามผู้ประกอบการ พบว่าลูกศิษย์จบปริญญาตรีวิศวกรรม แต่บูรณาการความรู้ไม่เป็น เข้ากับคนอื่นไม่ได้ ซึ่งผมมองว่าเป็นเหมือนความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด จึงเกิดความคิดขึ้นว่าแล้วจะอย่างไรถึงจะทำให้เด็กเกิดทักษะที่เราเรียกว่าการทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกับคนอื่นได้ พูดคุยกับช่างพูดคุยกับผู้จัดการหรือใช้ถ้อยคำที่ให้เกียรติซึ่งกันและกันมากขึ้นได้ ท้ายสุดผมเลยมองว่าจะพัฒนาเขาได้อย่างไร จนกระทั่งวันหนึ่งมีอาจารย์แพทย์ และอาจารย์ศรีเพ็ญ ซึ่งเป็นอดีตผู้อำนวยการสำนักงานจัดการศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชวนผมมาดูเรื่องของการพัฒนาคุณธรรม และก็มาช่วยงานที่สำนักงานจัดการศึกษาทั่วไป ตรงนั้นเป็นจุดเปลี่ยน ผมมองว่าสิ่งที่ผมได้ตรงนี้ก็คือเรื่องของการจัดการ ผมมาดูปัญหาที่มีอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการจัดการเรียนการสอนศึกษาทั่วไป ก็ขออนุญาตนำมาแบ่งปันให้อาจารย์เห็นว่า ในปัจจุบันศึกษาทั่วไปของจุฬาฯ นั้นเป็นอย่างไร และอนาคตเราจะทำอะไรต่อไป

ส่วนตัวคิดว่า เวลาที่เราพูดถึงเรื่องของบทบาทของศึกษาทั่วไปในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยหรือแต่ละสถาบันนั้น สิ่งที่สำคัญยิ่งก็คือเรื่องของการที่เราเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนานิสิตสู่บัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย เรานั่งคิดนั่งทำ จนได้พัฒนาขึ้นเป็นคุณสมบัติบัณฑิต 9 ด้าน 14 ประเด็น เราเอาคำในตัว 9 ด้านแต่ละตัวนี้หนึ่งคำ มาเรียงร้อยถ้อยความ ก็คือที่เราเขียนว่า “รู้” ก็มาจากความรู้รอบ คำว่า “คิด” คือเรื่องของคิดเป็น เรื่องของ “ทำ” ก็คือทำเป็น ก็ได้ “รู้คิดทำ” นะครับ “สุชนาไทย” และ “จิตใฝ่ธรรม” อันนี้ก็กลายมาเป็นคติธรรมประจำเด็กจุฬาฯ

ความรู้ เราเน้นอยู่สองตัวก็คือรู้รอบกับรู้ลึก คำว่ารู้ลึกมันก็จะไปถึงเรื่องของความเชี่ยวชาญ เมื่อสักครูผมนั่งคุยกับท่านคณบดีว่าสิ่งที่เรากำลังค่อนข้างมากเลยคือทักษะภาษาอังกฤษ แต่ในฐานะที่ผมอยู่คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาฯ ผมพบตัวหนึ่งที่หนักกว่านั้น คือความรู้ของเด็กทางวิชาการก็ไม่มีแล้ว อาจารย์จะเริ่มรู้สึกว่ ตอนนี้ทำไมเด็กจบปีสี่เกิดความรู้สึกว่าเขาบูรณาการความรู้ไม่เป็นเลย ความรู้เขาเป็นวิชา จบวิชาความรู้อันตรธานหายไปอีกครั้งไปแล้วมันจะกลายเป็นเรื่องของตัวรู้สึกนี้มันก็ไม่ไปด้วย ผมกำลังนั่งทบทวนว่าจริง ๆ แล้วบทบาทของหลักสูตรเองควรเป็นอย่างไร เรื่องของการคิดคงไม่น่ามีปัญหาในทางวิศวกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้ วิศวกรรมเขาทำข้อเสนอต่าง ๆ ก็ตามมันต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ มีการวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียต่าง ๆ ทักษะการคิดริเริ่มก็มี ทักษะการคิดแก้ไขปัญหาอันนั้นเป็นหลักในทางวิศวกรรม แต่เรื่องของผู้รู้เป็นอย่างไร พบว่าเด็กเดี๋ยวนี้ไม่ค่อยอ่านหนังสือเพิ่มเติมครับ และเด็กต้องการอาหารจานด่วน ต้องการความรู้แบบ junk food อาจารย์บอกอาจารย์ออกข้อสอบตรงไหน ผมเจอครั้งหนึ่งในห้องเรียน เด็กบอกว่า อาจารย์ไม่ต้องสอน concept ผมหรือ

อาจารย์บอกมาเลยดีกว่า ข้อสอบผมจะทำอะไรบ้างแล้วอาจารย์ก็สอนตามนั้น ผมบอกเขาว่า ผมกำลังสอนวิศวกรรม ผมไม่ได้ต้องการสอนให้คุณไปสอบแข่งขันกันเพื่อเข้าโรงงานได้ แต่เด็กถูกสร้างมาอย่างนั้นจริง ๆ เขาไม่สนใจเลยครับว่าจะเอาความรู้ไปทำอะไร รู้อย่างเดียวคือใบปริญญาคือเป้าหมายสำคัญ นี่คือความน่ากลัวอย่างหนึ่งในปัจจุบัน

ในส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้ เราพูดถึงเราอยากได้บัณฑิตอย่างไร ผมบอกว่าตอนนี้เรากำลังมีประเด็นที่น่าเป็นห่วง คือนิสิตที่เป็น input ที่เราได้มา เราก็คงต้องมี process ที่ดีด้วยถึงจะพัฒนา outcome ได้ แต่สิ่งหนึ่งที่ท่านอาจารย์หมอภิรมย์ อธิการบดีจุฬาฯ ให้ข้อสังเกตเด็กจุฬาฯ คือเราได้เด็กเกรดเอเข้ามหาวิทยาลัย input เหล่านี้เกรดเอครับ แต่ท่านฉงนงงววยมากที่ว่าทำไม output กลับกลายเป็นเกรดซี คือเก่งเท่าที่อื่นเลย ปัญหาหนึ่งก็คือตัว process ต่างหากที่มันบกพร่อง อาจารย์เชื่อหรือไม่ครับว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีมากกว่า 200 แห่งแล้ว จำนวนเด็กที่จะเป็น input ของอาจารย์กำลังลดลงเรื่อย ๆ อาจารย์เห็นหรือไม่ครับว่าอะไรกำลังจะเกิดขึ้น อีกสัก 30-50 ปีข้างหน้าอาจจะต้องปิดมหาวิทยาลัยเพราะไม่มีเด็กเรียน อาจารย์เห็นนะครับว่าแนวโน้มและภัยคุกคามของอาจารย์คืออะไรบ้าง สิ่งทั้งหลายมหาวิทยาลัยตอนนี้กำลังแข่งขันกันก็เลยเป็นการสร้างสัญลักษณ์ที่แสดงคุณภาพนิสิตนักศึกษาของตน หรือก็คือต้องมีจุดขายที่อาจารย์จะต้องหาให้เจอว่าอาจารย์จะเน้นเขาอะไร และจุดขายตรงนี้ที่ผมอยากจะเน้นมากเลยว่า “ควรอยู่บนพื้นฐานความสามารถของบุคลากรของอาจารย์เอง และทรัพยากรที่อาจารย์มีอยู่” ถ้าอาจารย์วิเคราะห์หาจุดแข็งของอาจารย์ให้ได้แล้วสร้างจุดแข็งหรือพัฒนาจุดแข็งของอาจารย์นี้ให้แข็งแกร่งจนกระทั่งเทียบหรือสามารถแข่งได้กับมหาวิทยาลัยชั้นนำ ผมว่านี่ต่างหากคือจุดสุดยอด

คราวนี้สิ่งสำคัญที่ผมอยากจะขออนุญาตนำเสนอตรงนี้ ก็คือสิ่งที่จุฬาฯ ทำไว้นะครับ คือเรื่องของการเรียนรู้ตามหลักสูตร อันนี้ก็เป็นเรื่องของหลักสูตรใครหลักสูตรมันนะครับ เรามีพูดถึงวิชาศึกษาทั่วไปที่เราากำลังจะเข้ามาดูแลแทนหลักสูตร แล้วเราก็คงพูดถึงการเรียนที่เราเรียกว่านอกห้องเรียน ทำอย่างไรให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้ด้วย แล้วสิ่งที่เรากำลังพูดถึงอีกอย่างหนึ่งก็คือกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ที่เราพูดถึงการเรียนรู้นอกหลักสูตรนอกหลักสูตรด้วยกิจกรรมนิสิตหรือนักศึกษา เสร็จแล้วก็กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีคำพูดที่ผมใช้ว่า “กิจกรรมติดอาวุธให้เด็ก” ผมเรียกมันว่าเป็น CU VIP (VIP มาจาก Values Integration Program) เป็นโปรแกรมที่เพิ่มคุณค่าให้กับนิสิต เป็นโปรแกรมที่เด็กจะเรียนอะไรก็ได้ อันนี้ก็เป็นกิจกรรมที่ยกขึ้นมาแล้วพบว่าเด็ก ๆ สนใจมากเลยนะครับ การแบ่งส่วนความรับผิดชอบในการพัฒนานิสิตจุฬาฯ โดยนโยบายมหาวิทยาลัยตอนนี้ ก็พูดถึงคุณลักษณะจาก 9 องค์ประกอบว่าต้องมีการแบ่งความรับผิดชอบกัน คือไม่ใช่แบ่งหน้าที่กันนะครับ ทั้งหมดต้องบูรณาการร่วมกัน คำว่าบูรณาการร่วมกันหมายถึงการเรียนการสอนต้องพัฒนาทั้ง 9 ด้าน กิจกรรมก็ต้องพัฒนาเด็กทั้ง 9 ด้านเช่นกัน ไม่ใช่การเรียนการสอนบอกว่าจิตอาสาฉันไม่ทำ ให้กิจกรรมไปทำจิตอาสา คุณธรรมฉันไม่ทำ ให้กิจกรรมไปทำคุณธรรม ไม่ใช่ะครับ เราพูดถึงกิจกรรมในหลักสูตรกิจกรรมนอกหลักสูตร

กิจกรรมในหลักสูตรก็จะมีกิจกรรมของรายวิชาและกิจกรรมของหลักสูตร ตรงนี้ผมก็ไปพัฒนา สิ่งเหล่านี้ขึ้นในศึกษาทั่วไปของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งเรื่องในการเรียนในชั้นเรียน นี่คือนานที่ศึกษาทั่วไปจุฬาฯ ทำ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรครับ

โครงสร้างของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของเรา 30 หน่วยกิต ใน 30 หน่วยกิต เราจะแบ่งเป็น อย่างนี้ครับ 18 หน่วยกิตในตัวบังคับของมหาวิทยาลัย อันนี้ขอเรียกว่า GE มหาวิทยาลัย เพราะว่าอันนี้อยู่ภายใต้การดูแลของสำนัก แล้วก็มี GE ที่เรียกว่า GE กระจายตามหลักสูตร หรือก็คือมี 18 หน่วยกิตอยู่ที่เรา ประกอบด้วยสายที่เราเรียกว่ามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิทย์-คณิต แล้วก็ สหศาสตร์ ของจุฬาฯเองจึงมีลักษณะเป็นการแยกก้อน การแยกก้อนมันคือพื้นฐานเดิมที่เรามีอยู่ ถัดมาก็คือ ตัว GE หลักสูตรอีก 12 หน่วยกิตเป็นพื้นที่ให้หลักสูตรแต่ละหลักสูตรเล่นกันโดยเสรี แต่คำว่า “โดยเสรี” ก็ไม่ได้หมายถึงให้อาจารย์ชีวิวิทยา วิชาแคลคูลัสมาใส่ละครับ จะต้องเป็นตัว ที่สามารถสร้างคุณลักษณะบัณฑิตของหลักสูตรได้เฉพาะ เช่น หลักสูตรต้องการสร้างให้เด็กของ หลักสูตรนั้นมีทักษะอะไรบางอย่างแล้วบอกว่าทักษะตรงนี้เป็นเรื่องของความรู้รอบ มันเรื่องของ ทักษะในการนำเสนอผลงาน ทักษะในการสร้างผลงานให้มีความสร้างสรรค์ ของสถาปัตย์อย่างนี้ ยกตัวอย่าง อาจารย์ก็เอาสิ่งเหล่านี้มาใส่ แต่ตรงนี้ออมไม่ใช่ที่เป็นพื้นฐานวิชาชีพอย่าง Introduction to Architecture นี่ไม่ใช่ละครับ อย่างของวิศวะผมก็เคยเป็นลักษณะของ Exploring Engineering World ให้เด็กได้เห็นภาพ engineering ทั้งโลกเลยว่ามียะไรบ้างเพื่อให้เด็กได้ กระตุ้นต่อมความคิดของเขาว่าเขาอยากเป็นอะไร แล้วเขาจะได้สร้างแรงจูงใจในการแสวงหา ความรู้ต่อไปเพื่อไปสู่จุดที่เขาต้องการ อาจารย์อยากจะเน้นภาษาอังกฤษ อาจารย์ก็มาทำใน โครงสร้างนี้ อาจารย์อยากเน้นภาษาไทยเพิ่มเติม ก็เน้นโครงสร้างนี้ อยากทำอะไรก็ได้ให้หลักสูตร ออกแบบเองครับ

กลุ่มวิชาที่สำนักงานจัดการศึกษาทั่วไปจะดูแล ก็คือกลุ่มสหศาสตร์ กลุ่มสหศาสตร์ก็คือ กลุ่มที่ เราใช้ว่าเป็น multidisciplinary อาจารย์สอนหลายศาสตร์หรืออาจารย์มาสอนวิศวะฯ ก็ไม่ใช่เอาความเป็นวิศวะฯไปสอนที่สหศาสตร์นะครับ แต่ทำอย่างเช่นว่าอาจารย์ต้องเอาความ เป็นวิศวะฯ ของอาจารย์ไปสอนวิชาการบริหาร ไปสอนในเรื่องของการวางแผนโครงสร้างองค์กร การจัดการองค์กร อาจารย์ทางคณะรัฐศาสตร์ก็ต้องไปว่าในเรื่องของการพัฒนาชุมชน การไป พัฒนาสังคม อาจารย์ทางมนุษยศาสตร์ก็ต้องไปว่าในเรื่องของวิชาที่เกี่ยวกับสุนทรียะ ไปนั่ง วาดรูปครับเอาเด็กวิศวะฯไปนั่งวาดรูปทางสถาปัตย์ก็ได้ ผมมองว่าอะไร ๆ ก็ได้ทั้งสิ้น แต่ไม่ใช่ เอาความเป็นวิชาชีพตัวเองลงไปใส่ในสหศาสตร์ ทำอย่างไรก็ได้ครับให้เด็กเกิดความคิดในเชิง บูรณาการของศาสตร์มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์นั้นเข้าไปในวิชาด้วยกัน ครับ อันนี้ ก็เป็นความคิดของกลุ่มบูรณาการศาสตร์อยู่แล้ว

และตอนนี้ จุฬาฯเราใช้ระบบนี้ครับ ที่เราเรียกว่า “CU-CAS” เมื่อเราพัฒนาระบบนี้ขึ้น ผมเสนอขึ้นมา เริ่มต้นที่ excel ของสำนักที่ทำเรื่องของมคอ.แทน คือเรามีความรู้สึกครับว่า

อาจารย์ไม่ควรจะต้องไปกรอกข้อมูลของ มคอ. ต่าง ๆ มากมายด้วยตนเอง แต่ระบบนี้จะช่วยดึงข้อมูลต่าง ๆ ในวิชาที่อาจารย์สอน อาจารย์เพียงแค่เติมข้อมูลในช่องที่เตรียมไว้ให้ เสร็จแล้ว เหมอถัดไปอาจารย์ไม่เปลี่ยนแปลงมันก็โหลดแล้วมันก็ copy ทุกอย่างให้อาจารย์เหมือนเดิมเลยครับ เด็กจะสามารถดาวน์โหลดแผนการสอนออนไลน์ได้ ผู้บริหารหลักสูตรสามารถดูผลการประเมินของเด็กได้แล้วแบบประเมินการสอนก็เป็นแบบประเมินการสอนที่ดึงเอาจากวัตถุประสงค์ของอาจารย์เองครับเพื่อไปถามเด็ก เช่นถ้าอาจารย์บอกว่าเรียนรู้วิชาของอาจารย์แล้ววัตถุประสงค์ของอาจารย์สามารถนิยามได้ ใบประเมินมันก็ถามว่าเรียนจบวิชาอาจารย์แล้ว นิสติดิฉันได้หรือไม่ ถ้าเด็กจะตอบว่าไม่ได้ อาจารย์ก็จะรู้แล้วว่าฉันสอนไม่ถูกแล้ว เป็นต้น

วิธีการสอนในระบบ CU-CAS นะครับ ก็มีหลากหลายรูปแบบ เพราะแต่ละหลักสูตรก็ช่วยกันใส่มาให้ ปรากฏว่าเราทำลิสต์ออกมาวิธีการสอนมีถึง 35 วิธีการสอน และอีกประมาณ 20 วิธีประเมิน แล้วเราก็ให้ทางอาจารย์ด้านศึกษาศาสตร์ที่คณะครุศาสตร์ไปช่วยดูว่าอะไรมันซ้ำซ้อนบ้าง ก็ปรากฏว่าสรุปออกมาเป็นหลักสำคัญอยู่ 3 หลักเองครับ คือ (1) วิธีการสอนที่ผู้สอนมีบทบาทสำคัญ (2) วิธีการสอนที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ (3) วิธีการสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ ตัวอย่างวิธีที่ 1 ก็เป็นวิธีการสอนที่ผู้สอนมีบทบาทสำคัญ ก็จะแบ่งออกเป็น 2 ข้อย่อยก็คือการสอนทางตรงซึ่งการสอนทางตรงก็ประกอบด้วยการสอนบรรยาย การสาธิต การสอนแบบนิรนัยหรือการสอนแบบอุปนัย

ในส่วนของการศึกษาทั่วไปเอง ผมพยายามนึกว่าเราทำอะไรได้บ้าง ข้อดีของการศึกษาทั่วไปครับ คือมันเป็นวิชาที่ไม่ได้มีความรู้เชิงลึก มันจะเป็นความรู้ที่เด็กเองจริง ๆ เขามีประสบการณ์อยู่ในชีวิตประจำวันเขาอยู่แล้ว อาจารย์สามารถสอนโดยชวนเขาคู ชวนเขาคิดนึก ชวนให้เขาแบ่งปันประสบการณ์ที่เขาเคยผ่านมามีในชีวิต ยกกรณีตัวอย่างของใครก็ได้มาอภิปราย อาจารย์บอกว่าจะสอนภาวะความเป็นผู้นำ ผู้นำที่ดีควรเป็นอย่างไร มีใครเคยบริหารโครงการไหน ผู้เรียนลองบอกว่ามีอะไรบ้าง พวกนี้ก็คือการเอาประสบการณ์ของตัวเองมาตอบมาทำบทเรียนกัน ศึกษาทั่วไปนั้นจะเป็นวิชาที่เป็นทำนองนี้ครับ

ท้ายสุดของการนำเสนอของผมครับ คือเกี่ยวกับเรื่องของอนาคต ในตัวสภาวะการณ์ตอนนี้ของสำนักงานเองตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556 จนกระทั่งถึง 2559 สิ่งที่เราได้รับมอบหมายนโยบายก็คือเรื่องการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย ตอนนี้จุฬาฯเราก็ออกมาตัวโครงการขึ้นอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงาน เช่นโครงการที่เรียกว่า สนับสนุนเรื่องการเรียนรู้สู่ชุมชน เพื่อให้เกิดภูมิสังคม คำว่าภูมิสังคมเป็นคำของอาจารย์หมอบริเวณที่สร้างขึ้น เราต้องการให้เด็กได้เรียนรู้บางอย่างจากชีวิตจริง เช่นเข้าไปอยู่กับชุมชนได้เข้าไปเห็นชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งในชีวิตนี้เขาไม่เคยเห็นมาก่อนเลย แล้วเขาไปเข้าใจความยากความจน ไปเข้าใจว่าทำไมพวกเขาคิดอย่างไรแล้วพวกเขาถึงเป็นอย่างนี้ อันนี้เป็นสิ่งที่ได้จากการพาเด็กลงสู่ชุมชน และศึกษาทั่วไปเป็นกลไกหนึ่ง เพราะเรามีคะแนนให้เขา ชวนนิสิตไปลงชุมชนกับเรา มีหลายคนบอกว่าอาจารย์

ทำค่ายอาสาก็ได้ เรามีงบประมาณที่เราตั้งขึ้นเป็นงบค่าใช้จ่ายเป็นหลัก ค่าใช้จ่ายหมายถึง ค่ายานพาหนะ ค่าน้ำมัน ค่าทางด่วน ค่าเบี้ยเลี้ยงอาจารย์ผมจ่ายให้ ค่าที่พักจุฬาฯ จ่ายคืนละ 200 บาทต่อคน ค่าอาหารวันละ 100 บาทครับ ผมจ่ายแค่นี้ครับ ส่วนของที่จะนำไปใช้ทำ กิจกรรมหรือนำไปแจกในชุมชนต้องไปขอบริจาคขออะไรมา แล้วคุณก็เอาสิ่งของนั้นไป หนึ่งเกิดความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตัวเองทำได้ สองเห็นคุณค่าของการที่ตัวเองไม่มีเงิน นึกออกนะครับในการบริหารจัดการ มันจะเกิดอะไรขึ้นอีกหลายมิติ เป็นกลไก หรือเป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น อันนี้ก็เป็นจุดหนึ่งที่เราร่างขึ้น เสร็จแล้วเมื่อนิสิตกลับมาจะต้องเขียนรายงานสะท้อนความคิดส่งให้สำนัก เป็นรายงานเฉพาะบุคคล โดยทำกิจกรรมแล้วคุณเกิดจิตสำนึกขึ้นอย่างไรบ้าง อีกอย่างหนึ่ง เรามีโครงการพัฒนานิสิตด้านจิตสำนึกสาธารณะ ตัวนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าต้องมีอาจารย์ประจำวิชาเป็นผู้ดูแล เพราะว่าโครงการนี้มีกิจกรรมนิสิตด้วย กิจกรรมนิสิตให้เงินมากกว่าผมนะครับ ผมให้เงินห้าร้อยบาทในโครงการในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ต่างจังหวัดผมให้หนึ่งพัน นิสิตก็ถามอาจารย์ผู้สอน เช่นว่า ห้าร้อยบาททำอะไรได้ นั่งรถไปก็หมดแล้ว ผมชวนให้อาจารย์เปลี่ยนวิธีคิดให้นิสิตใหม่ ห้าร้อยบาทสำหรับนิสิตอาจเป็นเพียงค่าอาหารมื้อหนึ่งก็หมดแล้ว แต่ห้าร้อยบาทกับคนอายุเกิน 60 กลับอยู่ได้หนึ่งเดือนนะ ผมใช้วิธีการขออนุมัติท่านอธิการฯ ว่าขอเหมาจ่ายเลยครับ ผมไม่ต้องการใบเสร็จ เช่นซื้อรับเงินไปเลยห้าร้อย นิสิตอาจมารายงานให้ผมด้วยก็ได้ว่านิสิตเอาห้าร้อยบาทไปทำอะไร อย่างน้อยผมมองว่านิสิตได้ลงไปทำอะไรเพื่อชุมชนเพื่อสังคมบ้าง อันนี้เรียกว่าโครงการจิตอาสาห้าร้อยที่ผมเรียก ก็เป็นภาพหนึ่งภายใต้รายวิชากลุ่มสหศาสตร์ ซึ่งพัฒนาจิตอาสาสำนึกสาธารณะ ผมขอฝากกิจกรรมนี้ไว้ด้วย อาจารย์บอกเด็กเลยนะครับจะไปนั่งอ่านหนังสือให้คนตาบอดที่บ้านคนตาบอดก็ไป เขาอาจจะบอกว่าเขาอยากจะไปที่วัดพระบาทน้ำพุก็ไป อาจารย์จะออกให้หนึ่งพัน ที่เหลือหาเอง อะไรอย่างนี้เด็กก็จะคิดกระบวนการวิธีการจัดการของเขาเสร็จเลย ก็ดำเนินการมาผมก็พบว่าเด็ก ๆ ก็ได้เรียนรู้อะไรค่อนข้างมากทีเดียว นะครับ ก็ปรากฏว่ามีเด็กเข้าร่วมกับเรานะครับ แล้วจำนวนก็ไม่น้อยนะครับก็มีประมาณ 7,860 คน จำนวนกิจกรรมตอนนี้ก็ค่อย ๆ เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ

หลายคนก็ให้เข้ามาแสดงความคิดเห็น แล้วผมมีความรู้สึกดีเหมือนกัน ก็คือเขาให้เห็นว่า “นี่แหละคือวิชาที่มหาวิทยาลัยควรจะมีเรียน” ไม่จำเป็นต้องไปฟังคะแนน แต่มันคือความรู้ที่เขาสามารถเอาไปใช้ชีวิตในอนาคตได้ อันนี้ก็ฝากไว้ครับเป็นความเห็น คือกิจกรรมจะพัฒนาเด็กให้ได้ อย่างเต็มศักยภาพ ท่านอาจารย์สุรินทร์ พิศสุวรรณ พูดถึงเรื่องนี้เอาไว้ว่า หน้าที่ของมหาวิทยาลัยไม่ใช่หน้าที่เพียงแค่ออกใบปริญญาให้เด็ก แต่หน้าที่มหาวิทยาลัยคือหน้าที่ที่จะต้องพัฒนา ศักยภาพของนิสิตหรือของนักศึกษานั้นให้เต็มหรือมากกว่าศักยภาพที่เขา มีอยู่ อยากให้ช่วงเวลาที่เขายู่กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นช่วงเวลาในการพัฒนา ศักยภาพของเขาให้เต็มพิกัดที่เด็กอยากเป็นครับ ทั้งหมดนี้คือประสบการณ์ที่ผมขอแบ่งปัน ในวิชาศึกษาทั่วไปไม่มีถูกหรือผิดเหมือนหลักของวิชาการวิชาชีพ แต่ศึกษาทั่วไปมีแต่ความเหมาะสมครับ

การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร สุวรรณเทพ)

ในส่วนของ มจร. เอง ต้องบอกว่า เรื่องศึกษาทั่วไปเริ่มทำอย่างเป็นรูปธรรมโดยคณาจารย์ และที่ดิฉันเข้ามารับผิดชอบก็เพิ่งเมื่อประมาณปี 2552 ที่มาที่ไปก็คือเพราะหลักสูตรของเราส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรทางด้านวิศวกรรมศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ ก่อนหน้านั้นพบปัญหาว่า หลักสูตรเราหลาย ๆ หลักสูตรที่เราส่งไปยัง สกอ. ไม่ผ่าน คือไม่ผ่านเงื่อนไขหรือไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีด้วยเหตุผลที่ว่าวิชาศึกษาทั่วไปของเราตอนนั้นไม่ใช่ศึกษาทั่วไปจริง ๆ เพราะว่าเราเป็นมหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี แต่เราเอาวิชาที่เป็นวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเข้ามาอยู่ในศึกษาทั่วไป ไม่ว่าจะเป็น คณิตศาสตร์เบื้องต้น ตอนนั้นเราใช้เป็น คณิต 1 คณิต 2 หรือฟิสิกส์ 1 ฟิสิกส์ 2 อะไรพวกนี้ เขาเลยส่งหลักสูตรคืน เพราะฉะนั้น หลักสูตรที่เกิดขึ้นใหม่ตั้งแต่ปี 2549 2550 ก็มีปัญหา เพราะฉะนั้นตอนปี 2550 ท่านอธิการบดีก็ให้ตัวดิฉัน ซึ่งตอนนั้นเป็นคณบดีคณะศิลปศาสตร์ดูว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร เบื้องต้นเราแก้ปัญหาโดยให้นักศึกษาที่เข้า มจร. เมื่อปี 2551 เรียนวิชาคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ไปก่อนเลยเพราะจะให้หลักสูตรผ่าน ปี 2551 เราจึงมีคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ฟิสิกส์หรือว่าอะไรในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นอยู่สองปี คือ 2551 กับ 2552 เพราะว่าตอนที่เราเสนอหลักสูตรเราก็ใส่ศึกษาทั่วไปแบบนี้เข้าไปในสภามหาวิทยาลัย แต่ก็มีความเห็นทักท้วงว่าทำไมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีจึงมีวิชาแบบนี้ โจทย์ตอนนั้นคือทำเพียงเพื่อให้ใช้ตอนนั้นไปก่อน เพื่อให้หลักสูตรที่เกิดขึ้นในขณะนั้นผ่านออกไปได้

แต่หลังจากนั้น เราก็ฟอร์มทีมที่จะดูหมวดวิชาศึกษาทั่วไปใหม่ ตอนนั้นดิฉันก็หมดวาระ คณบดีศิลปศาสตร์พอดีเลย จึงได้ตอบรับที่จะทำตรงนี้เต็มตัว พอมาทำตรงหลักสูตรกลางมหาวิทยาลัยก็ตั้งทีมขึ้นมา ก็คือมีอาจารย์ที่เป็นตัวแทนจากคณะต่าง ๆ มาช่วยกันทำโดยเอาอาจารย์ที่เคยเป็นผู้สอนศึกษาทั่วไปเดิมมาช่วยคิด แล้วก็มีอาจารย์อาวุโสเป็นที่ปรึกษา จนสุดท้ายเราก็ได้สรุปออกมา ส่วนหนึ่งก็คือเราพูดถึงเรื่องบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ มจร. โดยจะใช้เป็นกรอบในการพัฒนา GE ใหม่ ในขณะนั้นพอเราจะพูดถึงบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ มจร. เราก็จะนึกกันแต่ว่าบัณฑิต มจร. นี่เป็นคนเก่งและดีเป็นอะไรอย่างนั้นอย่างนั้น แต่เราไม่เคยเขียน จึงมีการระดมกันเขียนขึ้นมา จนกระทั่งได้ตัวที่บอกว่าเราอยากเห็นบัณฑิต มจร. ที่เป็น Social Change Agent นี่คือในภาพรวมของ มจร. ทั้งหมด ซึ่งก็จะมีมิติตั้งแต่เรื่องของ Engineering and Science Foundation คือบัณฑิตจะต้องมีพื้นฐานที่เข้มแข็งทางด้านวิทยาศาสตร์ ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ หรือแม้กระทั่งมีความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรม สนใจในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการรับผิดชอบต่อสังคม เป็นพลเมืองโลก แล้วสภามหาวิทยาลัยก็เห็นชอบกับแนวคิดนี้ เราจึงพัฒนารอบนี้มาเชื่อมโยงกับศึกษาทั่วไป ต่อด้วยการมีนโยบายของมหาวิทยาลัยออกมาว่าในแนวทางของการพัฒนาศึกษาทั่วไปใหม่นั้นให้พิจารณาว่าไม่ให้เป็น Lecture-Based

เพราะก่อนหน้านี้จะเป็นการสอนบรรยายเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ แล้วก็วัดโดยสอบข้อสอบกลางภาคปลายภาค มีเก็บคะแนนเก็บเล็กน้อย เราจึงเปลี่ยนใหม่หมด ขอให้เป็นแบบบูรณาการ กระบวนการเรียนการสอนแบบใหม่ คือใช้การเรียนรู้ผ่านปฏิบัติการเหมือน Active Learning นอกจากนี้แล้วก็ให้ใช้วิธีการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ ไม่ให้ศึกษาทั่วไปอยู่กับคณะใดคณะหนึ่ง จึงได้ตั้งสำนักงานวิชาศึกษาทั่วไป แล้วก็ให้ดิฉันรักษาการหัวหน้าจนกระทั่งบัดนี้ก็ยังอยู่ แม้ปัจจุบันจะยังไม่แน่ชัดว่าหน่วยงานนี้จะมีแนวปฏิบัติการอย่างไร แต่ก็ให้ทำงานไปโดยมี authority ในการทำงาน คือจริง ๆ ถ้าไปดูในโครงสร้างขององค์กรนี้ อาจารย์จะไม่เห็นสำนักงาน แต่จะอยู่กับคณะศิลปศาสตร์ เนื่องจากส่วนหนึ่งยังต้องใช้บุคลากรของศิลปศาสตร์ อันนี้ก็คือสิ่งที่เกิดขึ้น คือใช้กระบวนการบริหารจัดการรูปแบบใหม่

อีกอันหนึ่งที่เกิดขึ้นก็คือสิ่งที่เราเรียกว่า COP เป็นชุมชนนักปฏิบัติ คือเราพยายามจะใช้วิธีการที่ให้อาจารย์ที่มีความสนใจมาช่วยกันพัฒนาช่วยกันทำ เพราะฉะนั้น วิชาศึกษาทั่วไปของ มจร. ใหม่จะไม่มีการมีเจ้าของ จะไม่มีว่าวิชานี้ของฉันเธอห้ามแตะ วิชานั้นของภาคนั้น ห้ามแตะ เพราะเป็นวิชาตรงกลางของมหาวิทยาลัยแล้วก็ทำงานกันเป็นทีม ประกอบกับเราก็มี TQF ออกมาในช่วงนั้นพอดี หมวดวิชาศึกษาทั่วไปแบบใหม่ของ มจร. จึงอยู่ในมิติที่เราเอามา คิดหมด ไม่ว่าจะเป็น TQF เรื่องของบัณฑิตที่พึงประสงค์ซึ่งก็คือ Social Change Agent ประมวลทั้งหมดนี้จึงได้คำหลักของสิ่งที่เป็นการศึกษาทั่วไปของ มจร. ว่าถ้าจะมีเรื่องของกาย คือการมี สุขสภาวะ สุขภาพกายที่แข็งแรง จะมีเรื่องจิตก็คือการมีจิตใจที่ดีงาม จะมีเรื่องของงามก็คือ การเห็น ชาบซึ่งคุณค่าความดีความงาม จะมีเรื่องของการรู้ก็คือการเรียนรู้ การมีความรู้ การหาความรู้ จะมีเรื่องของการคิดวิเคราะห์ แล้วก็มีเรื่องของความเป็นผู้นำ พวกนี้คือคำหลักที่เราได้ขึ้นมาจากการพูดคุยกันว่าการที่จะสร้างวิชาศึกษาทั่วไปต้องมีคำหลักขึ้นมาชุดหนึ่ง เพราะฉะนั้นจากคำหลักเหล่านี้ก็เอามาร้อยเรียงให้เป็นปรัชญาของ GE ของ มจร. ซึ่งปรัชญาดังนี้ ก็พัฒนามาจากปรัชญามหาวิทยาลัยฯ เรื่องของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพราะฉะนั้นเราก็เอามา เรียบเรียงให้มาเป็นของ GE ก็คือให้บัณฑิตของ มจร. มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นี่เป็นสิ่งสำคัญที่เราเน้น เราก็จะให้นักศึกษาเรามีทั้งความรู้ทางวิชาการที่กว้างขวาง มีเรื่องของการคิดอย่างมี เหตุผล มีเรื่องของการทักษะในการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ภาษาต่างประเทศนั้น สภามหาวิทยาลัยของ มจร. พิจารณาลงมาให้ภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นภาษาอื่น ๆ จะไม่อยู่ใน GE เลย จะเป็นแค่วิชาเลือกเสรีไม่ว่าเราจะเข้าสู่อาเซียนหรืออะไรก็ตาม ภาษาอาเซียนนี้เป็นเลือกเสรีของเราเพราะว่านโยบายของเราก็คือว่า เมื่อนักศึกษาเราเก่งภาษาอังกฤษ ถึงเราจะไปอยู่อาเซียน อยู่ประเทศไหนก็สามารถสื่อสารได้ แล้วก็ปลูกฝังในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมจิตสำนึกที่ดีงาม การมีวินัยรู้จักหน้าที่รู้จักความรับผิดชอบแล้วก็เป็นคนที่เปิดกว้างมีใจที่เปิดกว้างรับวิทยาการ ใหม่ ๆ นี่ก็คือสิ่งที่เราเอามาร้อยเรียง

จากตรงนี้เราก็ได้ปรับโครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไปใหม่ เพราะว่าอย่างที่เรียนตอนต้นว่าเราจะไม่มาทำเป็นรายวิชาเป็นกลุ่มนั่นกลุ่มนี้ แต่ให้เป็นกลุ่มวิชาในเชิงที่เราใช้คำว่า บูรณาการ

ขณะเดียวกันเราก็มีสุพลานามัยเอาไว้อยู่ 1 หน่วยกิตด้วย แล้วก็บังคับบูรณาการนี้อีก 15 หน่วยกิต ซึ่งบูรณาการที่บังคับก็จะเป็นไปตามคำหลักที่เป็นแกนเมื่อกี้อยู่ 5-6 ตัว มีเรื่องของจิต กาย มันก็คือกลุ่มวิชาบังคับ ซึ่งถ้าเป็นสุพลานามัยเราก็ใส่ไป 1 หน่วยกิต บูรณาการอีก 15 หน่วยกิต แล้วเราให้เด็กมีอิสระในการเลือกได้อีก 6 หน่วยกิต โดยเรามีเงื่อนไขอยู่ว่าในการที่นักศึกษาจะเลือก 6 หน่วยกิตนั้นๆ จะไปเลือกในกลุ่มบูรณาการกลุ่มไหนก็ได้ คุณลักษณะใดก็ได้ แต่ต้องไม่เกิน หมายถึงถ้าเลือกไปแล้วหนึ่งวิชา วิชาที่สองเราจะไม่ให้อยู่ในกลุ่มเดิม เพื่อที่จะได้มีความหลากหลายมากขึ้น ฉะนั้น โดยรวมแล้วจำนวนหน่วยกิตของศึกษาทั่วไปของ มจร. จะอยู่ที่ 31 หน่วยกิต เราไม่ไปแตะทางด้านภาษาเพราะเรามีสายวิชาภาษาซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญชำนาญอยู่แล้วให้เป็นผู้ดำเนินการทางด้านนี้ สำนักงานก็จะรับผิดชอบเฉพาะใน 16 หน่วยกิตบวกกับอีก 6 หน่วยกิต โดย 6 หน่วยกิตเราก็สามารถที่จะให้ภาควิชาที่สนใจอยากจะเปิดวิชา GE สามารถเปิดได้ แต่มีเงื่อนไขคือเราบริหารจัดการ โดยถ้าอาจารย์อยากจะเปิดวิชาบังคับเลือกให้นักศึกษาในกลุ่ม GE อาจารย์จะต้องเขียนวิชานั้น แล้วจะต้องให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของ GE แล้วผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการบริหาร แล้วก็ไปสู่คณะกรรมการอำนวยการแล้วถึงจะดำเนินการได้ เราก็ให้อิสระ อีกเงื่อนไขหนึ่งซึ่งเราได้กำหนดไว้ก็คือว่า เมื่อเปิดแล้วจะต้องไม่ใช่เปิดให้นักศึกษาของภาควิชาตัวเองเพียงอย่างเดียว ก็จะต้องยอมรับให้นักศึกษาภาควิชาอื่น ๆ มาลงทะเบียนเรียนได้ด้วย เพื่อที่จะได้เกิดความหลากหลายของผู้เรียนด้วย เพราะฉะนั้นนี่คือสิ่งที่ มจร. ได้ทำ

จะเห็นได้ว่า ในกลุ่มวิชาบังคับของเรามีทั้งเรื่องกาย จิต เรื่องกายก็คือพลศึกษา เรื่องจิตก็คือเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตแล้วก็มีวิชาบังคับตรงนี้ เรื่องรู้ก็คือเรื่องของการหาความรู้ การใฝ่เรียนรู้พวกนี้เราก็มีกลุ่มวิชาเลือกของทักษะการเรียนรู้และแก้ปัญหา เราเคยเจอคำถามว่า เรื่องของทักษะการเรียนรู้มันสอนกันได้ด้วยหรือ มันเป็นวิชาได้ด้วยหรือ เราบอกว่าที่จริงเราไม่ได้สอนเน้นเป็นเนื้อหาว่าการเรียนรู้มีกี่แบบอะไรพวกนั้น แต่เราใช้โจทย์ตั้งให้นักศึกษา แล้วก็สอนเรื่องของกระบวนการให้เขาหาความรู้ ให้รู้จักระบุปัญหา ให้รู้จักการรวบรวมข้อมูล เพื่อจะใช้ในการตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหา เราเน้นกระบวนการโดยไม่ได้มาคอยสอนว่าการเรียนรู้คืออะไร เช่นเดียวกับเรื่องของคิด เราไม่ได้มานั่งสอนเรื่องของทฤษฎีคิดแบบนั้นแบบนี้ แต่เราใส่กระบวนการคิดเข้าไป ในวันข้างหน้า หากว่าภาควิชาหรือหลักสูตรในเชิงวิชาชีพสามารถจะบูรณาการเรื่องของการเรียนรู้แล้วก็การคิดเข้าไปในวิชาชีพตัวเองได้ สองวิชานี้ก็อาจจะถูกปรับเป็นอย่างอื่นแทน เพราะว่ามันคือจุดเริ่มต้น แต่เราก็เห็นเป็นนิมิตหมายที่ดีว่าภาควิชาต่าง ๆ ก็บอกว่าสองวิชานี้ก็ช่วยทำให้เมื่อเด็กมาเรียนวิชาชีพของเขาแล้ว เด็กมีกระบวนการอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าในการที่จะแก้ปัญหา ในการที่จะหาข้อมูล หรือการคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ แล้วเราก็มีเรื่องของความงาม เรามีวิชาที่อยู่ในกลุ่มคุณค่าความงาม ก็คือวิชา Beauty of Life มีมิติให้นักศึกษาซาบซึ้ง เห็นคุณค่า ตระหนักถึงความงามต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชีวิตของเขา ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นศิลปวัฒนธรรม ดนตรี ก็จะ

บูรณาการอยู่ในวิชานี้ สุดท้ายอันนี้ก็คือกลุ่ม นำ เรานั่นเรื่องของการจัดการ การจัดการในที่นี้ มองตั้งแต่ การบริหารตัวเอง การบริหารองค์กรตามหลักง่าย ๆ ที่จะอยู่ร่วมกัน แล้วก็เรื่องของ การเป็นผู้นำ เพราะฉะนั้นอันนี้ก็คือตัวสำคัญซึ่งเราถือนักศึกษาน่าจะได้มีเมื่อเรียนวิชาบังคับ ของ GE ตอนแรกที่ทำนั้น ท่านอธิการก็บอกว่าให้บังคับถึงขนาดนี้ ซึ่งก็เพื่อที่จะสร้างบัณฑิต ออกมาที่มีคุณลักษณะเบื้องต้นให้ได้ แต่วันข้างหน้าการบังคับกลุ่มพวกนี้อาจจะลดลงหรือ เปลี่ยน เพราะภายในปีหน้าเรากำลังจะเข้าสู่ช่วงที่สองของ GE มจร. เรากำลังจะปรับและมี การทบทวนอยู่นะคะ อันนี้เราใช้มาตั้งแต่ปี 2553

ผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) ตัวที่หนึ่งก็คือเรื่องของการมีสุขภาพ สุขพลานามัย ที่ดี ตัวที่สอง คือคุณธรรมจริยธรรมการใช้ชีวิต ตอนที่เรทำเสร็จ TQF มันออกประกาศใช้พอดี เราก็มียาจารย์ของเราซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทีม TQF ของสกอ. ก็แย้งดิฉัน โดยบอกว่าไม่สามารถ เขียนแบบนี้ได้ ให้ดิฉันต้องเขียนผลการเรียนรู้ตาม TQF คือ หนึ่งเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม สองความรู้ สามทักษะทางปัญญา นั่นคือเหตุผลที่ทำให้เวลาเราไปเขียนผลการเรียนรู้ด้วยಯัน จึงดูตก อันนี้เป็นสิ่งหนึ่งในการทำ GE ที่ยังรู้สึกเสียดายอยู่ ก็คือยังไม่สามารถทำความเข้าใจกับ เขาได้ในขณะนั้น จึงจะเห็นได้ว่าพอเราเขียนบางอย่างมันไม่เข้ากลุ่ม เพราะว่าเราต้องไปยึดเข้า ห้าแห่งของเขา อย่างเช่นสุขภาพอนามัย ไม่รู้จะอยู่ตรงไหน จะเป็นเรื่องความสัมพันธ์บุคคล ความรับผิดชอบ แม้จะมีความรู้สึกว่ามันผิดที่ผิดทาง ก็ต้องจัดเอาไว้ ตรงนี้ก็ขอแชร์ประสบการณ์ ถ้าเกิดอาจารย์จะทำที่หลัง ตอนนั้นมันผ่านมาสองสามปีแล้วดิฉันว่า สกอ. ก็เข้าใจอะไรมากขึ้น เราก็อาจารย์จะเข้าใจมากขึ้น แล้วก็ทักษะเชิงตัวเลขมีตัวนี้เขาบอกว่า 5 ข้อ 5 ด้านนี้อาจารย์ต้อง ทำให้มันให้เหมือนหมด แต่จริง ๆ อาจารย์จะมี 6 ก็ได้ เราถึงได้มีเรื่องของการเรียนรู้เข้ามาเป็น ด้านที่ 6 ของผลการเรียนรู้ใน GE ของเรา เพราะฉะนั้นตอนที่เรทำแผนที่กระจายความ รับผิดชอบรายวิชา เราเลยต้องมาพิจารณากันใหม่ ก็เลยดูพิลึกกึกกือไปนิดนึง อันนี้ก็เล่า ให้อาจารย์ฟังว่าสิ่งที่เราผ่านมาเป็นอย่างไร

ทีนี้เรลองมาดูว่าในเมื่อเราจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ในเมื่อมันเป็นของที่ตั้งไว้ เป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยฯ เราทำอะไรบ้าง แนวคิดการบูรณาการของเรานั้น เรามอง หลายมิติ มิติหนึ่งก็คือ เรามองว่าในวิชาบูรณาการเราจะไม่มาแบ่งว่านี่คือวิชาสังคมวิชามนุษย์ เพราะฉะนั้นในหนึ่งวิชามีครบอย่างที่บอก จะเอาคณิตศาสตร์ก็มี จะเอาวิทยาศาสตร์ก็มี เอา สังคมก็มี เช่นสอนเรื่อง Global Warming ถ้าจะมองมิติวิทยาศาสตร์ก็เป็นเรื่องสาเหตุที่มันเกิด โลกร้อน มีผลกระทบอย่างไร จะดูทางสังคมใน Global Warming ก็เช่นมันมีผลกระทบอย่างไร ต่อการใช้ชีวิตของเรา ประชาชนต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน ก็อธิบายได้หมด

นอกจากนี้แล้ว เรายังบูรณาการความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ คือเราแค่ไม่ใช่ให้ความรู้ นักศึกษามายืนพูดหน้าห้องจบ ในกระบวนการของเราจะใช้แบบ Active Learning อาจารย์กับ นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างการเรียนรู้การสอน เราไม่ได้ใช้อาจารย์ผู้สอนคนเดียว เราใช้

อาจารย์ผู้สอนแบบทีมซึ่งมาช่วยกันพัฒนาเนื้อหาแล้วก็ให้มีความครอบคลุมมิติต่าง ๆ แล้วก็สิ่งสำคัญอีกตัวหนึ่งซึ่งเราบูรณาการก็คือสิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้ในวิชา GE ควรจะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวหรือสัมผัสมองเห็นได้ชัด ๆ ในชีวิตประจำวัน คืออย่างน้อยเขาสามารถจินตนาการหรือสามารถเอาไปใช้ประโยชน์ได้ นี่คือสิ่งที่เราเป็น General Education ของเรา นอกจากนี้ เราก็มีทั้ง Problem Project เรามีทั้งการทำ Research แล้วก็สิ่งที่เรากำลังทำอยู่แล้วก็กำลังคุยกันมากก็คือเรื่อง Service Learning เพราะว่าหลายครั้งนั้นเวลาคุยกันเรื่องนี้เราจะเข้าใจว่า การไปทำจิตอาสาคือ Service Learning แต่จริง ๆ เป็นคนละอย่างกัน นี่คือการไปเรียนรู้โดยไปดูว่าความต้องการของชุมชนหรือของอุตสาหกรรมหรือของที่เรา กำลังจะไปเกี่ยวข้องนั้น เขาต้องการอะไร แล้วเรามาสร้างชุดการเรียนรู้ของเด็กเพื่อให้เด็กได้ไปเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ไปกวาดลานวัดเสร็จแล้วก็จบแล้วบอกว่าได้ทำแล้ว อันนั้นมันอยู่ในเรื่องของการเป็นจิตอาสา ดังนั้นเราจึงต้องแยกให้ออก

จะเห็นได้ว่าเราใช้ GE ของเราพัฒนาในหลาย ๆ เรื่อง พัฒนานักศึกษาทั้งในเรื่องของการทำจิตอาสา ทั้งในเรื่องของการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ แล้วสิ่งสำคัญที่เราใช้อยู่ตอนนี้ก็คือใช้ในการพัฒนาอาจารย์ เพราะว่าตัวดิฉันเองในอีกบทบาทหนึ่งนอกจากเป็นหัวหน้าสำนักงานนี้แล้ว ดิฉันเป็นผู้อำนวยการสถาบันการเรียนรู้ด้วย ก็คือทำหน้าที่พัฒนาอาจารย์ใหม่ของมหาวิทยาลัย อาจารย์ใหม่ของมหาวิทยาลัยในที่นี่นิยามของเราคืออาจารย์ที่เข้ามาทำงานที่ มจร. ไม่เกินสองปี ตอนนี้ทำมาสองรุ่น กำลังจะปิดรุ่นสองในอาทิตย์หน้า ต้องมาอบรมประมาณหกเดือน อาทิตย์ละสองวันต้องมาที่สถาบันการเรียนรู้ การอบรมเรามีทั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัย แล้วก็ไปข้างนอก ไปเรียนรู้บริบทมหาวิทยาลัย ไปเข้าใจอุดมการณ์เข้าใจจิตวิญญาณของมหาวิทยาลัยว่ามหาวิทยาลัยทำอะไร เพราะฉะนั้น GE ก็เลยเป็นเวทีหนึ่งให้สำหรับการพัฒนาอาจารย์ เพราะว่าใน GE ของเราไม่มีอาจารย์ประจำ เราต้องการอาจารย์จากหลากหลายภาควิชา เพราะฉะนั้นอาจารย์ใหม่ก็จะได้มาเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอน แล้วก็มาได้ทำงานคู่กับอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการเรียนการสอนใน GE ก็คือจะใช้ประกบคู่กัน นี่คือสิ่งที่เราใช้ประโยชน์จาก GE

ส่วนในการจัดการเรียนการสอนเราทำอย่างไร เราก็มียุติเรียนบรรยายขนาดใหญ่ ทุกวิชาของเราจะจัด 3 ชั่วโมง แล้วเราจะเขียน 3:0:6 แต่เราไม่ได้บรรยายเป็น 3:0:6 แต่บรรยายรวมในห้องใหญ่ ชั้นใหญ่ของเราสูงสุดคือหกร้อย จะบรรยายอยู่ประมาณชั่วโมง ไม่เกินชั่วโมงครึ่ง เราจัดหนึ่งวิชานี้ 3 ชั่วโมง ตอนนี้มีสองโมเดล โมเดลหนึ่งก็คือเราจะแบ่งอาจารย์ ในห้องบรรยายใหญ่นั้น สมมติถ้านักศึกษา 600 คน ตอนนี้อย่างน้อยอาจารย์คือ 1:60 ในห้องใหญ่อาจารย์ก็ต้องเข้าไปประมาณ 10 คน แล้วก็ Learning Assistant คือผู้ช่วยในเรื่องของการเรียนรู้ก็ประมาณสองสามคน การบรรยายในห้องใหญ่นั้น อาจารย์ที่เป็นอาจารย์ห้องย่อยต้องเข้าด้วย เพราะต้องรู้ว่าห้องใหญ่พูดอะไร ก็จะฟังตรงนี้เสร็จไปชั่วโมงครึ่งหรือหนึ่งชั่วโมงแล้วแต่การทำกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ จากนั้นก็แบ่งไปห้องย่อย อาจารย์ประจำห้องย่อยก็ไปทำกลุ่มอภิปรายกับเด็ก

อันนี้ก็เป็นโมเดลที่หนึ่ง อีกโมเดลหนึ่งก็คือทำในห้องใหญ่เลยทั้ง 3 ชั่วโมง แล้วก็อาจารย์ก็อยู่ด้วยกัน แต่ว่าแบ่งกันอยู่เป็นมุม ๆ เทอมนี่เราลองสองโมเดล เพราะฉะนั้น สัดส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษาเราก็จะอยู่ประมาณ 1:45 ถึง 1:60 อีกประการหนึ่ง เพื่อที่จะให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการคิดที่แตกต่างกัน เพราะในสาขาวิชาซีพีที่แตกต่างกันมีมุมมองที่ต่างกัน ก็จัดให้เรียนรู้หรือรู้จักแลกเปลี่ยน เพราะในชีวิตจริงเขาจบไปนั้นก็จะไม่สามารถไปอยู่ในสังคมที่อยู่ในพวกเดียวกันอย่างเดียวได้ ช่วงแรกที่ทำแบบนี้ ก็มีอาจารย์ที่ไม่เห็นด้วยหลายคน มองว่าจะทำให้คุณภาพของวิศวกรอ่อนลง แต่พอทำไปสองปี ตอนนี้เข้าปีที่สาม อาจารย์วิเศษฯเห็นความสำคัญ แล้วก็เข้ามาคุมโครงการ หรือมาเป็นอาจารย์กลุ่มย่อยให้มากขึ้น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทั้งที่จากเดิมมีอยู่สามคน

ทีนี้ให้อาจารย์ดูตัวอย่างนะคะ อย่างวิชาพลจะเป็นเรื่องของกาย บางคนมองว่าไม่เห็นต้องเรียนเลยเพราะออกกำลังกายทุกวันอยู่แล้ว แต่ที่มือนั่นก็แค่ในเชิงของกายภาพ มองแค่ร่างกายแข็งแรง แต่ไม่ได้มองว่าพลศึกษามันเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักกันในเรื่องของความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เรื่องของการทำงานเป็นทีมการเล่น ถ้าเขาไม่รู้จักอยู่กับคนอื่น เขาไม่รู้จักน้ำใจนักกีฬารู้จักรู้แพ้รู้ชนะ ก็เล่นคนเดียวแพคนเดียวชนะคนเดียวแล้วจะไปรู้ได้อย่างไรว่าความรู้สึกตรงนั้นความเห็นอกเห็นใจจะเป็นอย่างไร วิชาที่สองในเรื่องของจิต วิชานี้ก็คือเราเน้นเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องของความดี เน้นเรื่องของการทำกิจกรรมจิตอาสาหรือการที่จะไปหาคนต้นแบบ Role Model ของสังคมว่าใครที่เป็นคนต้นแบบที่มีแบบอย่างในการใช้ชีวิตที่ดี เด็กก็มักจะทำกิจกรรมจิตอาสาเป็นส่วนใหญ่ หรือที่เราอยู่ใกล้ป่าชายเลนแถวบางมดบางขุนเทียนจะมีปัญหาเรื่องน้ำเซาะชายฝั่งสูงมาก เพราะนั่นเด็ก ๆ เราเกือบทุกเทอมก็จะไปช่วยกันปลูกป่าหรือไปช่วยทำอะไรกันตรงนี้กับป่าชายเลน แล้วก็ไปฟื้นฟูตอนน้ำท่วม ถึงแม้ว่าน้ำจะลดแล้วก็ไปฟื้นฟูทำความสะอาดบ้าง ไปช่วยโรงเรียนบ้าง จัดหาหนังสือให้น้องอะไรต่าง ๆ

ในเรื่องของรู้นี้ ก็คือเราให้นักศึกษาหาความรู้ ตั้งโจทย์แสวงหาความรู้ ใช้การตัดสินใจ วิชานี้จะเน้นโครงงาน ให้นักศึกษาเลือกโจทย์ได้เองตามที่นักศึกษาสนใจ แล้วก็ระบุมาว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไรแล้วจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร เช่นโจทย์เทอมที่แล้ว นอกจากให้หาว่าเกิดอะไรขึ้นกับบ้านเรานั้นถึงได้น้ำท่วม ไปดูสถิติกันว่าจริงหรือไม่ที่พูดกันว่าปีนี้น้ำมาก ไปดูว่าอะไรคือสาเหตุของการที่น้ำท่วมยาวนาน ขณะเดียวกันก็บูรณาการเรื่องของการไปช่วยเหลือด้วย ก็คือไปช่วยเหลือน้ำท่วม ถัดไปวิชาคิด วิชานี้จะป็นวิชาซึ่งคิดนอกกรอบ ต้องบอกเลยว่าที่มามีอาจารย์ในวิชานี้หลากหลายมาก พยายามให้นักศึกษาเห็นกระบวนการคิดในเรื่องต่าง ๆ แล้วก็พยายามหยิบยกเรื่องที่มันใกล้ตัวของนักศึกษา เพราะเห็นวิถีคิดในมิติต่าง ๆ อย่างปีที่แล้ว เขาสอนเรื่องข้าว ก็คือโชคดีว่า ตอนนั้นกำหนดหัวเรื่องพอดีกับที่ทาง Museum Siam เขาจัดนิทรรศการข้าว เราก็ให้เด็กไปเรียนรู้วัฒนธรรมแล้วก็กลับมาเล่าว่าจริง ๆ แล้วข้าวกว่าที่จะเป็นเม็ดข้าวให้เรากินนั้นมันมีที่มาอย่างไร ความสำคัญของชาวนาเกษตรกรเป็นอย่างไร แล้วเราเองจะมีบทบาทใน

ฐานะหนึ่งในผู้บริโภคนั้น กินข้าวนี้เราต้องเห็นคุณค่า แล้วในวันข้างหน้าประเทศไทยเราเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวในอันดับต้น ๆ อะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้น พวกนี้มันถูกผนวกเข้ามาหมดเลย ดิฉันถึงบอกว่าตอบ สกอ. ได้ยากกว่าเป็นเป็นกลุ่มวิทย์ หรือคณิต หรืออะไรกันแน่ แล้วเด็กก็จะมาจัดนิทรรศการมาแลกเปลี่ยนกัน เราก็มีให้เด็กไปศึกษา เช่นเรื่องกาแฟ หรือโจทย์ต่าง ๆ ที่แต่ละเทอมไม่ค่อยซ้ำ เพราะว่าในชีวิตประจำวันอาจารย์จะเห็นนักศึกษาสมัยนี้จะนั่งร้านกาแฟ ถือก้าวกาแฟ เราก็เลยหาเรื่องกาแฟนี่ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เราก็เลยให้เด็กได้รู้ความจริง ๆ แล้วธุรกิจกาแฟหรือเม็ดเงินกาแฟอะไรต่าง ๆ มันมีมูลค่า มันมีกระบวนการได้มาอย่างไร นี่คือเรื่องของวิธีการในวิชาคิดของเรา

นอกจากนี้ก็มีกิจกรรม เช่นกิจกรรม Cosplay คือการแต่งกายเลียนแบบ รุ่นอาจารย์ต้องเข้าใจเวลาสอนเด็กพวกนี้ เขาจะมีคนที่เรียกว่าเป็น Role Model ของเขาหรือมี Idol ของเขา เราก็อยากรู้ว่า Idol ที่เขาชอบ เขาชอบด้วยเหตุอะไรให้ลองอธิบาย แล้วเราก็อธิบายแนะนำเขาว่า มุมมองแบบนี้มันใช่ หรือมุมมองแบบนี้มันน่าจะทบทวนอะไรอย่างนี้ แล้วอาจารย์เชื่อหรือไม่ว่าเด็กส่วนใหญ่ชอบ Lady Gaga บ้างเอออาจารย์ที่เขาคือเป็นผู้สอนในทีมเขาบอกว่าประวัติชีวิตของ Lady Gaga น่าสนใจในแง่ของการที่ตัวเขาเองก็ไม่ได้สำเร็จการศึกษา แต่เป็นคนที่มีความมุ่งมั่น ฝ่าฝืนว่าวันหนึ่งชีวิตเขาจะต้องเป็นซูเปอร์สตาร์ แล้วเขาก็พยายามทำทุกอย่าง สิ่งที่เราสอนเด็กก็คือการมีเป้าหมายในชีวิตมีความมานะมีความมุ่งมั่น เราต้องดึงสิ่งที่ดีออกมาให้เด็ก เพราะฉะนั้น พอเด็กเขาบอกว่าเขาชอบ Lady Gaga เราก็บอกว่าโอเคให้คุณทำกิจกรรม Cosplay เด็กเขาก็จะรู้สึกว่าการหาวิทยาลัยให้พื้นที่เขาได้แสดงออก แน่นนอนว่าพอเขาผ่านตรงนี้ เขาจะเห็นความสำคัญของการแต่งกายว่า บางอย่างมันต้องเหมาะกับกาลเทศะ เราก็ค่อย ๆ สอดแทรกให้เขา ส่วนกิจกรรมอื่นในวิชาคิด ก็เช่นเมื่อเราสอนเรื่องของการให้ความสำคัญกับพลังงานและสิ่งแวดล้อม เราก็เชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือว่าอาจารย์จากคณะพลังงานมาบรรยาย ในส่วนของกิจกรรมของมหาวิทยาลัยก็มี walk & bike และกิจกรรมเรียกว่า Graffiti คือให้นักศึกษาเพนท์พื้นถนนซึ่งตรงนี้เป็นสวนสุขภาพ ให้เด็กจากห้อง 600 คน กลุ่มหนึ่งล้อคหนึ่งประมาณ 5-6 คน แล้วก็จะมีอาจารย์ที่ปรึกษาคนหนึ่งคุมสัก 3-4 ล้อค เด็กก็จะให้ไอเดียทำภาพออกมาก่อนว่าเขาจะวาดอะไร แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังของสิ่งที่เขาจะวาดคืออะไร มันสื่ออะไรถึงเรื่องการรณรงค์สิ่งแวดล้อมหรือเรื่องการอนุรักษ์พลังงาน

ในส่วนของการให้คะแนนวัดผล จะเห็นว่าเราไม่ได้เน้นเรื่องการสอบเลย เพราะฉะนั้น ถ้าสกอ. มาบอกว่าไม่ได้ต้องสอบ เราก็บอกว่าจริง ๆ แล้วกิจกรรมในห้องเรียนของเรามีทั้งเป็น Quiz ย่อย ซึ่งเราไม่มานั่งจัดสอบ ก็ถูกนักการศึกษาถามอยู่เหมือนกันว่าแล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าเด็กมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ อภิวิชาซึ่งเป็นวิชาความงาม อันนี้เราเน้นเรื่องของความงามทั้งศิลปะ ดนตรี วรรณกรรม แล้วก็ความงามที่อยู่รอบตัว วิชานี้ก็มีความน่าสนใจหลากหลาย จะเป็นการเรียนการสอนแบบใช้ Story-Based คือมีเรื่องราวต่าง ๆ มีของจริง มีประวัติจริง หรือมีสิ่งที่เด็ก

มองเห็น สัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัส อาจจะรับรู้ ฟัง หรือแม้กระทั่งเรื่องของการตกแต่งอาหาร เรื่องวรรณกรรมตามความสนใจ ก็จะพยายามเชิญศิลปินหรือคนที่อยู่ในดวงใจนักศึกษามา หรือไปช่วยจัดห้องสมุดให้น้องแล้วเอาสมุดทำมือไปฝากโรงเรียนต่าง ๆ ที่ถูกน้ำท่วม มีเรื่องดนตรี มีเรื่องของการฟังดนตรีประกอบภาพยนตร์ การให้เด็กได้รู้จักติดต่อ เวลาเขาทำภาพยนตร์ หรือถ่ายอะไรต่าง ๆ ก็ให้รู้จักใส่ดนตรีอะไรอย่างนี้ เด็กเขาก็ชอบกัน แม้กระทั่งเรื่องของการแสดงเองก็มีเราก็ได้ครูเมย์ ภัทรวิรินทร์ ทิมกุล ก็มาช่วยสอน ก่อนสอนก็มีการให้นั่งสมาธิฝึกสมาธิ ก่อนแล้วถึงจะเริ่มในกระบวนการเรียนการสอน อันนี้ก็อยู่ในวิชาความงามของชีวิต จะเห็นว่าสิ่งที่เราทำมันก็จะผนวกกันเข้าไปมีหลาย ๆ มิติที่จะทำให้นมันเกิดขึ้น มีทั้งวรรณกรรม ศิลปะ ดนตรี อะไรต่าง ๆ

โดยรวมทั้งหมดที่ว่ามานี้คือวิชาบังคับ ส่วนวิชาเลือกก็คงขอไม่พูดถึงเพราะว่ามันยังมีความแตกต่างกันอยู่ เพราะฉะนั้น ในการวัดผลของเรานั้นเราวัดจาก 3 แบบ อย่างเมื่อก็บอกว่า วิชา 231 ของเรานั้นเขาไม่สอบ บางวิชาเราตกลงแล้วว่าสอบได้แต่เราขอให้สูงสุดไม่เกิน 50% เพราะฉะนั้นยังไม่มีวิชาไหนสอบ 50% เลย ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ 30% เพราะส่วนใหญ่จะใช้ในเรื่องของดู Performance ของผู้เรียนว่าเขามีการปรับตัวให้ดีขึ้นหรือไม่ในการเรียน เพราะว่าเรามีกิจกรรมทุกสัปดาห์ ดูกระบวนการว่าเขามีส่วนร่วมมากน้อยแค่ไหนอย่างไร โดยทั้งนี้เราจะเอาผลการเรียนรู้เป็นตัวตั้ง แล้วลองดูว่าสิ่งที่เราสอนหรือสิ่งที่เราทำวิธีต่าง ๆ นั้น มีอะไรบ้าง เราใช้เครื่องมืออะไร แล้วมันตอบผลการเรียนรู้ตัวไหนได้บ้างตามที่เรทำการกระจายความรับผิดชอบเอาไว้ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าตอบได้จริง หรือถ้ายังขาดอะไรก็จะปรับได้ถูก สิ่งเหล่านี้ทั้งหมดก็คือสิ่งที่ มจร. ทำในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป